

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

IANVARIVS.
COMMENTARIVS RERVM GESTARVM
 SANCTI APOSTOLI CHRISTI TIMOTHEI,
Authore Simeone Metaphrasie.

IANVAR. 22.

2. Tim. I.
Genus Timothei.

Agnum Timotheum tulit quidem Lycaonia, aluit autem & instituit, quæ olim inter ciuitates fuit inclita Lystra non tantum sibi placens de vbertate & abundantia rerum necessariorum, quantum de hac planta longè suauissima, & de ijs, quæ in eo efflorent, virtutis ornamentis, etsi ne puras quidem & synceras generis habuerit radices: sed ex spinis quoque infidelitatis plurimum habuerit admixtum. Nam erat quidem ei auia Lois, mulier pia, & quæ re vera curam gerebat virtutis: mater Eunica, quæ & Iudeis quidem olim fuerat insita in pietatem, & in integris virtutum hortis re vera floruerat. Pater autem gentilis, & in gentiliū rebus maximè insignis, veluti quoddam in frumento lolium, nempe honesto & præclaro Timothei genere, & rosæ spina adnatus, & vitio tantum insignis, quantum fuit illius filius pietate clarus & virtute incomparabilis.

S. Timotheus adiungit se B. Paulo. Act. 14.

Cum esset autem adhuc infans Timotheus, & à matre Eunica institueretur, gentilitatis & Iudeorum errorem simul ex æquo declinauit, & tunc accedit ad Paulum, præclaræ Ecclesiæ tubam, simul cum Barnaba Christi discipulo & Apostolo, sicut diuinus Lucas dicit in Actis: cum is venisset in Lycaoniam, quæ est finitima quidem Iconio & Derbæ ex Pauli verò aduentu magnum erat consecuta miraculum, & claudum ab ipso ortu (O diuinam visitationem, ô admirabile spectaculum) sanum effectum illius præsentia, & pedibus suis absque molestia & securè vtentem. Qui quidem eos, qui erant in ciuitate, in tantam adduxit admirationem, vt esset eis id, quod factum fuerat, supra fidem, & suos deos existimarent forma hominibus assimilatos obire ciuitatem, & eorum esse opus claudi curationem. Postquam autem, quisnam esset, cognouerunt, & quod Dei viui esset potius Apostolus, & horum qui falsò dicuntur, deorum aduersarius, ad hoc ipsum missus, vt ab eorum errore liberarentur homines, & quod prædicat Deum, qui non solum potest corrigere tales corporum mutilationes, sed etiam suscitare mortuos: multi ab errore deficientes, accesserunt ad pietatem. Opus illius miraculi, fuerit etiam huius admirabilis discipuli & Apostoli parentes, quæ magno studio & liberalitate Pauli domi suæ acceperunt, & pietatis quidem lucem ab eo habuerunt, pium autem & Dei amantem Timotheum veluti vicissim reddiderunt, qui erat adhuc iuuenis & tener, & aptus ad suscipienda semina pietatis: quod quidem licet apertius discere ex libro Actuum Apostoli.

Act. 16.

Nam cum Paulus, inquit, obiret Lystram & Derben, erat illic discipulus quidam, nomine Timotheus, filius mulieris Iudææ fidelis, patris autem gentilis. Huic testimonium bonum reddebant, qui in Lystris erant & Iconio fratres.

Ibidem.

Cum sic ergo Paulo traditus fuisset Timotheus, patri spiritali filius magis proprius, quam eius qui erat pater secundum carnem, & ex ciuitate vnâ esset excessurus, ab eo circumciditur propter quosdam Iudeos, quibus plena erat ciuitas, & omnia circumcisa: quoniam omnes sciebant illum esse natum patre gentili. Atque ciuitates quidem obibat Paulus, seminans prædicationem, veritatemque, annuncians, & omnes spiritu regenerans. Eum autem consequebatur sicut stella solem Timotheus, deductus quidem à parentibus, eorum autem cor non obscure sauciens propter separationem. Quidni enim, cum essent parentes talis filij, & qui scatebat tam suauis flore virtutis? Ipse verò ex eorum seiunctione nihil visus est affici, sed quodammodo Pauli desiderio contegere suam in parentes affectionem, & ostendere id naturali necessitate longè esse valentius. Hinc in literarum disciplina ab illo instituitur, fitque, ei contubernalis, & omnino simul cum eo vivebat. Deinde eius quoque Diaconus constituitur, & ad Apostolatam confirmatur, periculorum atque laborum effectus socius, & nihil omnino impeditus ab ætatis teneritudine, quò minus resisteret laboribus: sed generosam inducens voluntatem, quæ ætate plus poterat, ad eum vt boni eius animi & piorum operum testem ipsum habuerit magistrum, sic dicentem: Videte, nè quis ipsum contemnat: Opus enim Domini operatur, sicut ego.

1. Cor. 16.

Timotheus ab Apostolis literis imbuitur.

Cum

Cum autem ad tantam peruenisset virtutem, & tantum eis testem adhibuisset, non hic solum, sed etiam in multis alijs locis. Nam modò quidem, inquit, scribēs ad Corinthios Paulus—Misi ad vos Timotheum fratrem meum, qui est filius meus dilectus & fidelis in Domino, qui vobis in memoriā rediget vias meas in Christo. Et rursus; Si venerit Timotheus, videte ut sine metu sit apud vos. Modò autē ad Philippenses quoquē scribens, adsciscit socium inscriptionis: Paulus & Timotheus serui Iesu Christi. Et deinceps consequenter in epistola; Spero autem in Domino me Timotheum citò ad vos missurum, ut & ego bono animo sim, cognitis quæ circa vos sunt. Neminem enim habeo tam vniuersim, qui sincerè pro vobis sit sollicitus. His verò congruentia scribit etiam ad Thessalonicenses; Paulus & Timotheus serui Iesu Christi, eum hinc quoquē honorans societate inscriptionis: Misi ad vos Timotheum fratrem nostrū & ministrum Dei, & cooperatorem in Euangelio Iesu Christi, ad confirmandos vos & exhortandos pro fide nostra, & nemo moueatur in istis afflictionibus. Et alibi; Probationem autem eius cognoscitis, quòd sicut filius patri, mecum seruijt in Euangelio, illos quoquē assumens, veluti testes virtutis Timothei. Deinde verò etiam ad Colossenses; Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater.

Porrò autem cum à præceptore tantum ferret testimonium, & modò quidem filius in Domino fidelis & dilectus, modò autem eius frater & Euangelij cooperatore vocari dignus haberetur, & susque deque tot & tam magna consequeretur encomia, tamē ne sic quidem sibijpsi cōsiderare & non timere poterat, sed tam accuratè vivebat, & tam diligenter se exercebat, & tam acriter se affligebat, ut eum etiam exhortaretur præceptor, suadens discipulo, ne aquam amplius biberet, sed vino modico vteretur. Propter stomachum tuum, inquit, & frequētes tuas infirmitates. Sed quantum sic laboraret eius corpus continua infirmitate, & haberet deiectam stomachi facultatem, generosus resplendebat animus. Non poterat enim corporis infirmitas deprimere tam generosum animum, sed celeri zeli penna omnem in partem peruolabat, & modò quidē Ephesum, modò verò Corinthum illius linguæ Sirenes demulcebant. Macedoniam quoquē sapē & Italiam & vniuersam terram cum præceptore complectebatur prædicatione. Quid autē dixeris, quàm multos cupiditatibus à ratione maximè alienis & absurdis seruiētes, ab hoc graui liberauit ministerio? Rectè nouit, quòd dico, is, qui eius, qui Corinthi est fornicatus, non ignorauit delictum. Erat enim diuinus Timotheus non ad intelligendum solum acutissimus, sed ad dicendum etiam promptissimus, & ad facundia egregiè vtendum dexterrimus, & in diuinis exponendis iucundissimus, & ad Ecclesiam componendā & custodiendam vel maximè idoneus. Nam & copiosiorē consecutus est gratiam, & doctrinæ fontibus vltus est duplicibus, non Pauli solummodò admirabili lyra spiritūs se oblectās, sed etiam versans cum Iohāne eximie dilecto discipulo, & ab eo præfectus administrationi sedis Ephesiorum, cum ab eo audiisset & didicisset, quæ ille rursus à bono spiritu.

Nam cum Nero, qui malè ad imperium, malè (ò iustitia & Dei tolerantia) accesserat, fini martyrij principes Apostolorū, Petrum, inquam, & Paulum, subiecisset, & alij, qui cum ipsis erāt, discipuli se aliò cōuertissent, accidit ut hic magnus Euāgelista & Theologus Ephesi consisteret, à tempestate & naufragio eiectus, ut & referunt, quæ ab Ireneo Lugdunensi scripta sunt, & fama tradit. Ex discipulis autem ij, qui secuti sunt alios Euāgelistas & Apostolos, ea quæ ab illis diuersa lingua composita fuerant, (nondum enim vnus vocis sermone vsi fuerant) cum ad Ephesiorum ciuitatem detulissent, ei tradunt. Illum verò, ut etiam videtur Eusebio Pamphili hæc tractanti, aiunt ea quidem, quæ scripta fuerant, admisisse, de eorum veritate ferendo testimonium, animaduertisse autem in eis solam restare narrationem de ijs, quæ in primis & in principio prædicationis à Christo facta fuerant. Et vera quidē est oratio. Inuenies enim, si diligenter consideraueris, tres Euāgelistas ea solum conscripsisse, quæ vno anno à Seruatore gesta sunt, postquam Ioannes Baptista fuit coniectus in carcerem, idque eos rectè significare in principio suæ historiæ.

Nam post ieiunium Christi quadraginta dierum, & eam quæ in ipso fuit tentationem, Matthæus quidē significat tempus suæ scriptionis, dicens: Cum autem audiuisset, quòd Iohannes erat traditus, à Iudæa recessit in Galilæam. Lucas quoquē, priusquam inciperet narrare facta Iesu, similiter ostendit, dicens, quòd adijciens Herodes ijs, quæ

1. Cor. 4.

1. Cor. 16.

Phil. 1. & 2.

1. & 2. Th. 1.

1. Thes. 3.

Philip. 3.

Colos. 1.

1. Tim. 5.

Timotheus
versatur cū
Iohanne
Apostolo.Hist. Eccle.
lib. 3. ca. 18.

Matth. 4.

Luc. 3.

fecerat, inclusit Iohannem in custodia. Propter eam ergo dicunt, Iohannem Apostolum rogatum, tempus quod fuit silentio præteritum à prioribus Euangelistis, & quæ in eo facta fuerant à Seruatore, ea autem sunt, quæ facta sunt antequàm Baptista in carcerem conijceretur, in suo tradidisse Euangelio; etsi prius non scripta vsus esset prædicatione, & hoc ipsum significasse, partim quidem dicendo; Hoc principium fecit signorum Iesus; partim autem facièdo mentionem Baptiste inter actiones Iesu, vt qui tunc adhuc baptizaret in Aenon prope Salim. Præterea verò hoc ostendit apertius, dicens; Nondùm enim erat Iohannes coniectus in carcerem. Ex his ergo apertè ostendit, Theologum ea in suo Euangelio tradere, quæ à Christo facta sunt, Iohannem nondùm coniecto in carcerem; reliquos autem tres Euangelistas meminisse eorū, quæ facta sunt; postquam Iohannes fuisset coniectus in vincula. Quæ qui attenderit, non ampliùs ei videbuntur discere præpare Euangelia; quòd id quidem quod est secundùm Iohannem, primas Christi continent actiones; reliqua autem, historiam quæ facta est in ipso sine Christi. Meritò ergo carnis quidem Seruatoris nostri genealogiam, vt quæ à Mattheo & Luca prius scripta fuisset, Iohannes silentio præterij; à Theologia autem incipit, vt quæ ei, vt potè præstantiori, fuisset à bono spiritu conseruata. Et sic quidem Eusebius de Iohanne & alijs narrat Euangelistas.

Iohan. 2.

Iohan. 3.
Ibidem.Euangelistæ
inter se vt
non discerent.
pent.

Iohan. 16.

Apoc. 1.

Catagogiū,
festus dies
apud Ephesios.Cædes crudelis
S. Timothei.Translatio
reliquiarū
eius.Templum
Apostolorū

Fieri ergo non poterat, vt ipsius veritatis, Christi, inquam, verba exciderent, qui discipulis suis dixit; In mundo afflictionem habebitis. Neque, ergo exciderunt; sed vterque multas subiit molestias. Cùm enim Domitianus per magnam vim sceleris tunc inuassisset imperium; condemnatur hic quoque habitare vnam ex Cycladibus. Domitianus, inquam; cui post Neronem & eos, qui intercedunt, mandatum fuit imperium; rei autem improbitate nihilo fuit inferior; sed semper ad ipsum respiciebat, aut etiam sceleribus & flagitijs superabat; & struatis in alios calumnijs tam lubenter aures accommodabat, quàm suis ipsius laudibus; siquidem tantum valuit assentatio; vt etiam Domitianum laude aliqua impertiret & celebraret. Illius ergo ad faciliè audiendas calumnias propensio, Iohannem cõdemnat, vt relegetur in Patmon. Sic enim nominata est insula, in quam fuit relegatus. Quem quidem in locum cùm per ignominiam relegatus fuisset venerandus Iohannes; Timotheus eius loco suscepit Episcopatum Ephesiorum. Quanquàm nec ipsum quoque in sede longo tempore viuere permisit inimicus.

Erat enim quidam dies festus apud Ephesios, qui ab eis vocabatur Catagogium. In eo ergo & clauas tollentes, & simulacra in manibus tenentes, & sibi quasdam imponentes personas, & insigniores partes ciuitatis impudèter obeuntes, & ijs quædam carmina decantantes, virosque & mulieres more prædonum inuadentes; magnam cædem eorum faciebant; ea ratione putantes execrandi, se suum honorare dæmonem, vt eos viderentur homines honorare, quorum maximus cultus, est mors eorum qui honorant. Diuinus ergo Timotheus hoc ægrè ferens; & igne zeli visceribus inflàmatus, & partim quidem cõsilijs vsus & admonitionibus, cùm minimè potuisset eis persuadere, vt à tali desisterent infania; accedit ad eos in media compita, cùm iam festum ageretur, rursus admonens, increpans, docens; quid non faciens ex ijs, quæ possent dimouere hominem à tali infania?

Illi autem eius dicendi libertatem ægrè ferentes, quæcunque habebant in manibus, ijs aduersus eum vsi sunt, cum ferientes & per terram trahentes cum quàm maxima dici potest crudelitate & inhumanitate; & tandem humi iacentem, cùm omnis virtus vitalis & operatio eum deficeret, quidam Christiani eum tollentes, parum adhuc & ægrè spirantem, & iam morti vicinum, vltra ciuitatis portum deposuerunt; vbi cùm Deo commendatum emisisset spiritum, corpus rursus piè & sanctè in quodam loco conditum, qui apud eos Pion, id est, pinguis, dicitur. Longo autem tempore postea, Constantij in eum amores, qui filius fuit Constantini, Magni, inquam, illius & primi Imperatoris Christianorum, illinc exportant reliquias, desiderij administro vtètes Artemio; qui cùm egræ illius Timothei in dicendo libertatis fuisset imitator; ei quoque postea fuit conformis mortis similitudine; & fuit martyrij ornamento propter Christum decoratus. Reponitur autem in sacra ara eius, quod cognominatur templum Apostolorum; (fuit verò id Constantij manus opus & fidei) sub ipsa mensa mystica, suppeditator miraculorum, dispensator gratiarum, thesaurus qui non potest exinaniri, diuitiæ quæ non consumuntur, & cum Luca & Andrea cõnumeratur; Deo forsasè hoc benignè prouidete, vt sicut

vt sicut eis omnia fuere communia, mores, disciplina, prædicatio? commune quoque esset sepulcrum, quoniam eis quoque est illic quies communis.

Templum autem Iustinianus, cum manu postea magnificentiori quoque arte adhibita, splendide edificat & transformat, & ei pulchritudinem & magnitudinem, quæ nunc est & cernitur, exhibet? præterquam mysticam & diuinam mensam. Ab ea enim sola abstinuit; hoc pulchre & sancte faciens propter depositionem sacrarum reliquiarum. Quocirca posita est in medio templo vsque in hodiernum diem, cum mensam ex purissimo argento construxisset, & cum magna sui in Christum amoris significatione, sanctorum Christi Apostolorum sancta corpora recondidisset.

Cum autem impius Domitianus sceleratissime quidem imperasset, miserrime autem vitam finisset; Nerua suscipiens imperium, & statim post ipsum Traianus quoque, cum se & quam fieri posset clementissimos & æquissimos vellent ostendere, cum multis alijs Euangelistæ quoque & Theologo dissoluunt exilium. Ille autem cum Ephesum (ô cum quanto dixerit quis gaudio & honore?) redisset, & diuinum iam Timotheum ad Iesum, quem desiderabat, excessisse didicisset, & sine martyrij cursum Euangelij obsignasse, & esse Ecclesiam Præsule defectam inuenisset, eam rursus suscipit: aded vt idem & sedem Timotheo præbuerit; & ei successerit. Quæ quidem vtraque sunt eius zeli in Deum, magnique illius studij & ardoris in pietatem. Qui quidem longo postea tempore perpetuam curam gessit ecclesie, & veritatis annunciauit prædicationem? ad augmentum pietatis, ad salutem animarum, ad gloriam Domini nostri Iesu. Cum quo Patri vnâ cum sancto Spiritu est omnis honor nunc & semper & in secula seculorum, Amen,

S. Iohannes redit Ephesum.

MARTYRIUM SANCTI VINCENTII, LEUITAE ET MARTYRIS, AVTHORE

Simeone Metaphrasæ.

Victoriam, quam sanctissimus martyr Vincentius de hoste reportauit, maxime probatam fuisse ex hoc ipso intelligitur, quod bonarum rerum inimicus diabolus eorum certaminum, quæ martyr ille sustinuit ac perpeffus est, venerandam memoriam silentio interim obruendam curauit. Sed nos ordine singulas res, vt gesta sunt, in apertum profereamus? certissimamque earum rerum fidem sequentes, iniuolatam Martyris confessionem, & tolerantem constantiam, vsque ad extremum spiritum seruata; simulque incredibilem Iudicis immanitatem narrabimus.

Is cum Christianorum vastationem, vt quiuis alius, sitiret, in Hispaniam profectus est, vt illius prouinciæ administrationem gereret; quæ à Romanis Imperatoribus commissa ei fuerat. Erat iudex ille Græcus, scelere, furore & diaboli peruersitate arteque compositus; & malitiæ illius minister valde idoneus: vocabatur autem Datianus. Cum igitur ad eius regionis urbem omnium primam venisset, cui nomen erat Augusta; tanquam lupus quidam vorandi sanguinis multum appetens, simplicissimas Christi oues adortus est. Nam etsi earum synceritas, constantia & firmitas Christianæ fidei testimonium præberet, ab illis tamen furorem suum non temperabat; sed cum esset sacrilegus, & Græcæ superstitionis amantiſſimus, summam in Christianos acerbitatem exercebat. Itaque cum magistratum inisset, se omnia ex animi sententia consecuturum arbitratur, si furoris & insaniæ, quæ illum exagitabat, manifesta indicia ostenderet? nefariæ enim crudelitatis, & noui furoris rabie accendebatur. Quamobrem sui spiritus sceditatem ac vehementiam, quamprimùm potuit, effundere cepit; Episcopos ac omnes clericos, ac viros sanctos iniqua diaboli tentatione inuadens: quanquam potius factum id fuit, vt qui probati essent, manifesti fierent.

Hæc cum ita se haberent; Vincentius in Leuitarum ordine constitutus, sub Valeriano Episcopo magnæ existimationis & modestiæ viro, animi alacritate multa erectus; ad celeberrima illa & salutaria certamina properabat. Eiusmodi autem tentatio multis quidem videbatur pernicioſa, sed non viris Deum verè amantibus? quippe qui futu-

IANVA, 22.

Iudex Datianus atrocissimus.

Vincentius Leuita.

turum sperabant, vt tali certamine proposito beati efficerentur, si quidem rectè factis consecrati; fidei coronam assequerentur. Itaque artificiosus ille, & animo ac sententia multiplex Datianus, existimans fieri posse, vt Christiani homines, quos non poterat cruciatibus ad sententiam suam perducere; itineris longitudine, & corporis ærumnis defatigati afflictiq̄ue, eius voluntati se subicerent; mandauit sanctos viros Valerium Episcopum, & Vincentium Diaconum, multis cum injurijs duci in vnam quandam illius prouinciæ urbem, Valentiam nomine; quos statim iussit in carcere quodam obscuro & malè olenti concludi, maximisq̄ue cruciatibus affligi, fame, inedia & catenarum angustijs, & ferreis quibusdam ponderibus à collo ad manus vsque protensis, toto (vt summatim dicam) eorum corpore mortiferis calamitatibus afflicto. Sed quantum tot tantæque calamitates illorum corporibus adhiberentur, omnia tamen viri sanctissimi tormenta, vt res leuissimas, perferabant; ad futura illa bona, quibus compensandi essent; animos erectos intentosq̄ue habentes.

Mittitur
cum Episcopo
Valentiam.

Cùm verò peruersus ille & deprauata mentis homo Datianus existimaret, eos viros defatigatione atque ærumnarum iugo nimium grauatos esse; ac vereretur, nè forte, si eorum res obliuisceretur, antea mortem illi obirent, quam ipse propriam in illorum sanguine fundendo, & membris lacerandis sauitiam exerceret; iussit illos educi è carcere. Opinabatur enim, eò quòd diuturno carcere vexati, & à lumine communicati hominum consuetudine remoti fuissent, nihil virium amplius reliquum habere. Nolebat autem illos mori, priusquam cruciatibus afflicti essent; quandoquidem futurum sperabat; vt multiplici ac diuturno cruciatu eos flecteret. Cùm igitur viri illi sancti educi è carcere, ante tribunal iudicis steterissent corporibus & viribus integrioribus, ad spectuq̄ue ipso multò hilariores, quam antea fuerant; Darianus præses amens factus, & stupore percussus, atque infania excæcatus fuit; eorum videlicet, qui à Deo seruati fuerant, robur & vires obstupescens.

Nota Dei
erga suos
martyres
amorem.

Infania iudicis.

Cùm verò ab illis se vinci non pateretur, & ab impuri spiritus peruersitate ageretur; ad carceris custodem conuersus: Curnam, inquit, cibo & potu homines istos recreasti? Cur ita pingues fieri curasti? Mox feroci quadam voce fremens, & orationem suam ad sanctissimum Episcopum conuertens, ait; Quidnam tu de re ipso dicis, Valeri; qui per religionis speciem ac simulationem Imperatoribus aduersaris? Opinabatur enim impius ille, facile fieri posse, vt si caput ipsum, hoc est, Episcopum, abscinderet; reliqua etiam membra, clerum videlicet & populum, facillimè demoliretur. Sed benignissimus Deus, qui superbos homines ex alto & sublimi gradu in inum præcipites detrudit, & humiles infimo in loco iacentes in altum extollit; voluit superbum & nefarium illum hominem non ab Episcopo, sed ab inferioris gradus illius cleri viro superari, vt se imbecillum esse cognosceret, neque quicquam se contra Episcopum facere posse; quippe qui à Leuita longè inferiore, tum ordine, tum dignitate, victus prostratusq̄ue fuisset.

Insignis
constantia
Vincentij.

Inuidia diabolii.

Etenim beatus martyr Vincentius sancto spiritu plenus, excitatusq̄ue & victoria coronam iam iam comprehensam habens; dum Episcopus Valerius quieto & sedato animo responderet; Vincentius sic eum allocutus est; Curnam, o pater, ita susurras, vt qui metu detenti sunt; & contra canem istum sic mussitas? Clama voce magna, & Christi potentiam adiutricem implora; vt huius Tyranni rabies voce libera, & cum auctoritate prolata refrenetur; & eius contra sancta Christi mysteria ferocitas compriamatur. Hic enim ille est, o pater, pestifer serpens; qui aduersus hominis primò formati gloriã, quæ in omnes homines transitura erat; inuidia excitatus se armauit. Nam cùm ea gloria ipse frui non posset, statim insatiabili quadam perdendorum hominum cupiditate accensus est; & cõtra illos maximè inuidiam exercuit, quos benignus Deus morti sempiterna morte prohibuit. Hic ille est; quem diuini nominis iuuocatione sæpè ab humanis corporibus nos expulimus. Itaque si viribus suis confidit, omnes pugna machinas in me commoueat; videbit enim me tormentis cruciatum, plus quam se cruciantem, valere; & quo magis putabit me afflicti iri; eo grauius ipse affligetur. Quam obrem omnino gaudeo exultoq̄ue; quòd diabolus maximis de rebus cõuincendus sit.

Ad hæc ille diaboli minister Datianus, aduersus Christi fidem magis magisque inflammatus est; quippe quòd seipsum valdè contemni animaduertet. Itaque diaboli ministros sic affatus est; Abducite hinc Episcopum; at istum qui ad iudicij & Imperato-

DE S. VINCENTIO MARTYRE.

ratorum contumeliam huc venit, ante nos sistite; & ad ipsius durum ac pertinacē animum reprimendum tormenta & cruciatus adhibere. Hæc cum diceret, maxima quæque supplicia contra martyrem excogitabat quidem; sed illud tamē secū animo reuoluebat, quòd quicquid, quanuis asperum & acerbum inferret; fortis ille martyr pro nihilo facere videretur. Fortasse, inquiens, futuræ gloriæ causâ omnia sibi perferenda proposuit. Excogitauit igitur tormentorum machinas diabolus; sed quas in viros illos iustos pœnas se illaturum cogitabat, eas ipse, vt nolebat, passurus erat. Sed quidnam ait iniquus ille? Agitè, inquit, suspendite hominem istum in ligno; eiusque membra disceperite, ac totum corpus contundite; vt priusquam alijs cruciatibus affligatur, se laceratum & consumptum videat.

Cum igitur Martyr ipse multis horis dilaniaretur; sic eum Datianus alloquebatur. Quid ais, Vincenti? An non vides, quàm miseris modis corpus tuum miserabile dilaniatum sit? Tum illi subridens Vincentius. Hoc, inquit, est, quod ipse toto animo expecebam; itaque nemo mihi vnquam, credas velim, optabilior teipso fuit, neque animæ meæ beneficium maius contulit; nam licet hostili animo id facias; tamē summum beneficium in me confers. En vt ad sublimiora ascendo. En vt cælestes res attingo, En vt Imperatores tuos magis contemno. Tu igitur ab ista tua crudelitate nē desistas; mihi enim eò cumulationem victoriam afferes; quò maiora tormenta perferendo, te ipsum superabo. Esto, quæso, in me magis magisque concitatus; & nefarij tui spiritus peruersitate, quantum vis, debacchare; nē quo modo gloriam meam imminuas; & nostris laudibus damnum afferas. En ego Christi seruus paratus sum omnia sustinere pro nomine eiusdem Domini mei Iesu Christi. Quibus autem minis & cruciatibus me vexandum esse opinaris; illis tui ipse acerbis vexaberis.

His verbis auditis, Datianus furore quodam & rabie inflammatus, & clamores præ insania tollens, lignis ac virgis carnifices verberabat, quòd segnes essent in Martyre cruciando; magisque contra carnifices, quàm contra virum illum sanctum exandescibat; domesticos & familiares suos prius, quàm martyrem verberans. Cum autem index ipse in suos magis fureret, tunc athleta Vincentius, (Eius autem nomen, si quis Græcè interpretetur, inueniet idem valere, ac si Niceten, hoc est, Victorem, dicat) in ligno pendens, sceleratum iudicem sic affatus est: Quid ais, Datiane? En pœnas recipio ab his, qui me cruciant; & tu contra tuos homines vltorem re mihi præbes.

Hæc cum Martyr diceret; iudicem ipsum magis magisque cruciabat. Quam obrem coepit plùs furere, & clamare; & dentibus fremere; vltra modū se magis quàm Martyrem crucians. Ad hæc carnifices ipsi, cum in eo lacerando essent defatigati, tanquàm exanimati iam torpuerant, eorumque manus, tanquàm mortuæ, circa Martyris latera obriguerant; cumque expalluissent, sudore multo totum eorum corpus irrigabatur; omnibus deniq; membris dissoluti erant. Itaq; eos videre licebat cruciatibus magis affectos, quàm Martyrem, ac propemodum mortuos; quinetiã Datianū ipsum ore pallido exanimem, trementem, oculis caligantem, & tanquàm morte correptum, atque immobilem factum, rursus incompositum; insipientem, & cõtra carnifices vociferantem; Quidnam vos agitis? An non mihi notæ sunt manus vestræ? Sæpè homicidarum scæuitiam à vobis prostratam cognoui. Frequenter latronum & parricidarum ferocitatem manibus vestris expugnastis, & veneficorum arcana, in intimo eorū corde latentia, sæpenumerò extraxistis; quique nefariè intemperantiam suam effuderunt, eorum intestina dilaniastis; atque (vt summam dicam) quisnam ita inexpugnabilis fuit; qui cum in manus vestras incidit; non facilè interfectus fuerit? Quid igitur est, milites mei; quòd hominem istum scelestum, magna cum temeritate Imperatores nostros contemnentem, reprimere non possumus? Saltem nos moueat dedecus & turpitudò, nē quid grauius dicam. Alios negantes crimina, & mortem ipsam irridentes, nondum morte illata, perterrefecimus; & istius debacchantis, atq; Imperatores ipsos, leges & deorum iura reprobantis, linguam procacem continere non possumus?

Ad hæc hilari vultu beatus Vincentius subridens, respondit; Hæc in re diuinum illud oraculum impletur. Videntes non vident; & audientes non audiunt. Tunc omnium hominum crudelissime Tyranne, cogis me illum Deum negare; quē vniversarum rerum opificem, ac Saluatorem esse restor? Hunc ego verum Deum esse confiteor. At qui meritò cruciatibus afficiendus essem, si vanum aliquid, aut falsum dixissem; si Impera-

525
Datiani fu-
ror in Vin-
centium.

Laceratur
corpus S.
Vincentij.

Irridet ty-
rannum.

Index cæs-
dit carnifices.

Insania iue-
dicem ex-
agitat.

Arbitratur
colere at
corruum

simul
tyrannum
abstinere

immo
immo

Esa. 6.
Marc. 13.
S. Martyr
verberat
lingua sua
tyrannum.

pera-

peratores deos esse affirmasset. Tu verò diutius me crucies in huiusmodi confessione permanentem, neque crudelitatem istam exercere contra me desinas? ita enim probatissimam Christianorum veritatem magis cognoscere poteris, si tamen parumpè impurus spiritus à te discesserit. Hæc cum sanctus martyr Vincentius diceret, & iudex se irrideri putaret, magis magisque insaniebat, toto pectore anhelans, & collo intumescens, totoque vultu immutatus, & ab oculis radios instar scintillarum emittens? qui turbato ad spectu sanguinis colorem præ se ferente tunc astuabat, cum carnifices ipsos non solum martyris latera, sed totum corpus & intestina, compages quoque corporis & iuncturas ita dilacerare videret, vt non amplius posset carnifices accusare, quòd negligentes forent. Itaque stupore afficiebatur, quòd illius athletæ animi ita magnum & excelsum videret.

Vide hominem iracundum.

Cum verò acerbus atque immitis ille Tyrannus à martyre se victum cognosceret, pestifer homo alia quadam via Vincentium aggressus est, credens fieri posse, vt misericordia & lenitate, viri iusti mentem ac voluntatem alliceret. Aiebat igitur, Misere, Vincenti, iuuentutis tuæ, neque ætatis florem in primis annis decerpi patiaris, atque longioris vitæ spatium nè tibi præcidas. Parce tibi ipsi. Nè committas, vt cruciatu maiore lacereris. Saltem serò sapias, & respicias tandem, nè reliqua tormenta patiaris. Cum hæc iudex dixisset, beatissimus martyr Vincentius, à Spiritu sancto edoctus, dolos præsentit, itaque his verbis usus est; Non displicent mihi cruciatus, quos asferre studes? sed illud me perterrefacit, quòd misericordiæ verba te simulantem audio. Exercentur ergò contra me tormenta omnia, & multiplices cruciatus, quantumvis graues, afferantur? ac si quid prodigiosis & maleficis viribus tuis confusus, inuenire contra me poteris, nè desistas pestiferam istam immanitatem tuam in me inferre. Experire Christianorum vires? neque abstineas à verberibus & tormentis, non à ferro, igne atque incendio? sic enim in omnibus histe victum faterere, magisque erubesces.

Iudex martyri blanditur.

Cum hæc audiens Datianus valde cruciaretur, & athletæ illius constantiam sibi decori esse non pateretur, cohorti hæc iussit; Ducatur iste ad iudicium & legum examen, & his pœnis ac supplicijs subijciatur, quibus paricida, scelerati & nefarii homines sunt obnoxij, vt cum eius animus cruciatus graues diutius ferre paratus sit, membra ipsa omnium generum tormentis consumantur. Quandiù enim iste supererit, fieri non potest, vt ego victoriæ compos sim. Hæc ait Datianus. Athleta verò ille fortissimus aduersarium his verbis alta voce insequebatur; O me beatum, & verè felicem atque hilarem factum? quandoquidem ista tuæ calumniæ & minæ, meæ sunt perfectissimæ laudes. His verbis Datianus ad insaniam concitatus, statim iussit crucem componi, & in illa Vincentium suffigi, ac membratim cædi. Cum igitur crux ipsa in terra defixa esset, martyrem in ligno suspenderunt nefarii homines, & satellites diaboli, Datiani iussa exequentes. Postea verò eundem multa cum celeritate è ligno detraxerunt. Qui cum à vinculis solutus esset, & in terra vir sanctissimus constitisset, Spiritus sancti ope adiutus, seipsum à carnificibus abstraxit, & ad crucem illam ecurrit? in quâ cum insiliret, hostem ipsum perterrefecit. Itaque eos, à quibus cruciabatur, & tormenta cumulabantur, increpans? Cur nam, inquit, tardiores, & in me ipso ad tormentum aducendo facti estis imbecilliores? Agite, quàm celerrimè vestri principis crudelitatem exequamini? vt in omni re quâ primum se ridiculum faciat. His verbis nefarium Iudicem ferociorem factum, tanquam iaculis quibusdam confodiebat. Quâ obrem magis magisque in martyrem exardescens, grauiora in eum tormenta excogitabat. Statim igitur beatus Vincentius torquebatur, diuersisque flagellis, & ferreis vnguibus assidue lacerabatur, atque eius latera continuis flammis comburebantur. Denique membra ipsa ita distenta distractaque sunt, vt totus eneruatus esset. Deinde cum ferreas virgas carnifices in igne diu tenentes ignitas effecissent, mox in eiusdem martyris pectus eas coniecerunt, quoad candentibus illis virgis combureretur. Corporis enim superficies ac pellis flamma illa comburebatur, vulneraque vulneribus addita renouabantur, & lacerationes lacerationibus nouis augebantur. Alij carbones accensos in eius corpus iniicientes, diurnis flammis ipsius membra comburebant? in quo cum nullæ amplius superessent carnes, flammæ ipsæ deinceps ad intestinas vsque partes penetrabant, & cum superioribus vulneribus additæ essent, nouo cruciatu martyris corpus affligebant, cuius et si nulla pars sana relicta esset, nihilominus tamen mens ipsa cruciatus illos fortiter

Suspeditur in eulco martyr.

Eximia martyris fortitudo.

Horrendi cruciatus.

riter perferens, robustior efficiebatur, idq; nō immeritō: diuino enim præsidio, quod humana cogitatione comprehendere non potest, vndiq; cōmunicabatur. Datianus verō infania multa & furore agitatus, pergebat illam tormentorum copiam inferre; nimirum expectans contrariam martyris confessionem audire.

Interea cohors militaris, constantia martyris percussa, retulit Datiano carnifices ipsos defatigatos esse, & in tormentis infligendis ad extremum spiritū redactos? athletam verō illum multiplicem tormentorum copiam, ac certamen egregiè superasse. Tunc Datianus spe deceptus, & tenebris mentis oppressus: Heu, inquit, victi sumus? sed quāuis tam multis cruciatibus eius mens victa non sit, cūm forrter corpus ipsius flammās pertulerit, nihilominus tamen demus operam, vt eius animus talibus crucietur pœnis, quibus nullum remedium adhiberi possit. Exquirite igitur locum omni ex parte obscurum ac tenebricosum? vt sempiterna quadam nocte puniatur. Locum verō illum, in quo eius corpus constituendum est, testis fractis sternite, ex vtraque parte acutissimis, & aculeatis angulos habentibus? vt compungatur, & in quācunq; partem latera sua conuerterit, dilaceretur. Post hæc, vt membrum nullum remissionem habeat aut recreationem, sed totum eius corpus assidua tormentorum renouatione affligatur, super huiusmodi testas hominem istum prosternētes pertrahite? vt membratim variè lacetetur: & animam ac spiritum emittat is, qui contra nostros Imperatores certamen suscepit. Denique concludite ipsum in loco illo tenebricoso, & illic derelinquite, vt ne minimam quidem lucis partem oculis suis adspiciat, neque quisquam illuc accedat, omnisque consolationis ratio ac spes ab eo remoueatur. Ianuas ipsas vndiq; claudite, & vestrīs eas communite? hocque diligenter curate, vt, quamprimū animam efflauerit, mihi referatis.

His ita factis, vt nefario impij Datiani edicto præscriptum fuerat, & eo in loco martyre incluso? aduentante nocte, statim custodes ipsi alto sopore oppressi sunt. Itaque quod Datianus contra sanctum martyrem excogitauerat? id ipsum in sanctissimi viri incunctitatem ac gloriam conuersum fuit. Terribilis enim & illustris angelorum cohors illuc accessit, athletam curans, & à languoribus eripiens ac recreans, ita vt locus ille obscurus, & nocturnæ tenebræ nouo quodam & admirando lumine illustratæ sint. Repentē igitur custodes experrecti, existimabant martyrem ipsum è carcere aufugisse. Itaque illis valdè perturbatis ac metuentibus, dixit vir sanctissimus; Nolite, quæso, milites, turbari, neque clamare, aut metu aliquo affici? nūquā enim ego aufugerem, neque repositas mihi coronas amitterem. Sed quā celerrimè potestis, huc introite, & videte seruum Dei per angelicum ministerium admirabili quadam consolatione recreatum? vt quo loco vos obscurissimas tenebras reliquistis, illic cæleste lumen adspicientēs, gaudeatis.

His verbis athleta ille vsus est. Postea verō, quā Datiani satellites ingressi sunt, eos adhortatus: Abite, inquit, & domino vestro renunciate? quali & quanta luce ego hic perfuar. Itaque si quid potest, acerbius excogitet? & ad meas laudes illud accumulet. Cū igitur custodes omnia, quæ in carcere viderant, Datiano retulissent, repentē ille exanimatus expalluit, & secum pessimè agi animaduertit? quandoquidem martyris lacerationes & vulnera in eius ipsius ignominiam ac dedecus conuertebantur. Quamobrem acerbitate quidem magna contra Christi athletam Vincentiū commouebatur? sed mitiùs tamen se gerere simulabat. Itaque dicebat; Quid est, quod amplius pugnemus? cū maximè ab hoc homine victi simus? Gestetur igitur in lecto aliquo, & stragulis delicatissimis? non enim patiar, vt in cruciatibus moriatur. Tollant ipsum in lecto positum homines aliquot hilares & exultantes. Sint & alij, qui eius vestigia & dilaniatum corpus totum exosculentur? quin etiam sanguinem ex vulneribus defluentem colligentes, ad suæ valetudinis recuperationem illum adhibeant. Talium virorum satellitio vtatur probatissimus Christi minister Vincentius? dignus certe, qui ab amicis etiam colatur, non solum ab inimicis & Christianis obseruetur.

Hæc versuta mentis homo Datianus faciebat, multum animo perplexus? quippe qui modò infirmitatem suam confitebatur, modò gloriosi martyris Vincentij tolerantiam ac fortitudinem laudibus extollebat. Quandiū verō dolo animo talia machinabatur, prouidit Deus, cuius bonitas omni ex parte perfecta est, vt Tyrannus ille omni spe deceptus superaretur. Ipsius enim martyris animam victicem, ex caduco & fragili

Carnifices
cruciando
defatigantur.

Includitur
in carcere
obscurissimum.

Visitatur
ab angelis.

O fatane
versutiam.

Moritur
fortissimus
Christi mi.
lcs.

fragili corporis tabernaculo ad caelestem regionem traduxit. Qua re diabolus valde confusus fuit. Equidem non temerè factum arbitror, vt sanctissimus vir eo tempore mortem obiret, quo Datianus ipse curatione illa, vel insidijs potiùs martyrem aggredi volebat: Dicturus enim fuisset, eius cura & studio athletam Vincentium seruatum esse. Cùm igitur Victorem martyrem obijisse Datianus accepisset, coepit vltra modum insanire, & ait: Si viuum hominem istum superare non potui, saltem mortuum superabo. Non amplius superest in eo spiritus, qui mihi aduersetur; neque hominis mortui membra mecum amplius pugnare poterunt. Proieciatur igitur in campum eius cadauer, neque arborum folijs, aut alia re contegatur: sed feris & volucris in escam propositum sit. Quicquid enim contra mortuum istum efficere poterò, non omittam, vt careat funere ac sepultura.

Itaque preciosissimæ martyris reliquæ nefario Tyranni edicto proiectæ sunt, illis affidente, easque custodiente carnifice, pessimiq; illius Datiani amicis quibusdam. Nemo autem Christianorum religiosi martyris corpus à Tyranno petere audebat, vt scilicet optabilem illum martyrem secum habere posset. Coruus autem quidam, ales, inquam, ille ignauissimus & maximè segnis, è propinquo loco aduolauit, & sanctum illud corpus custodire coepit: qui nigris pennis & colore atro, tanquam pulla quadam veste indutus, quodammodo luctum præ se ferebat, aliasque volucres grãdiores, volatu magno illuc irruentes, impigrè persequens, è loco illo facilè abigebat. Quinimò lupum quendam repentino cursu eò venientem ita repulit, vt ille terga verrens, non corui quidem impetum, sed iacentis illius sancti corporis adspectum extimescere præ se tulerit, ac stupore percussus, repente subterfugerit. Equidem feram illam Angelica præsentia perterrefactam illinc aufugisse arbitror. Vetere historia nobis traditum est, beatum Eliam Israëlitarum impietatem fugientem, cum desertis locis & speluncis prauam eorum hominum, qui tunc erant, consuetudinem permutasse; eoque tempore quotidie manè ac vesperì prophetam illum à coruo sibi oblatum cibum accepisse. Et hunc igitur diuino iussu, quemadmodum & olim, coruus excitatus, Vincentio martyri congruentem operam curamque adhibebat.

3. Reg. 17.

Quo miraculo percussus Datianus, clamare coepit: Heu quidnam hoc est? Ne mortuum quidem hominem istum superare possumus? Quinimò quò maiore acerbitate in eum vtimur, eò efficitur gloriosior. Quoniam igitur fieri non potuit, vt in terris consumeretur, in altum mare demergatur, vt huius victoriæ magnificentiam mare ipsum obruat, nè quotidie omnibus ridiculus fiam. Deijciatur autè, quemadmodum parricidæ solent, in vtre ex bouis pelle confecto inclusum, faxisque magnis illigatum, eius cadauer in altum mare demergatur: cumque nauæ ipsi multum maris spatium tranârint, in vndas profundissimas istius hominis cadauer deijciant, vt si quod Vincentij membrum reliquum est, illud pisces consumant & deuorent. Itaque preciosæ martyris reliquæ, sicut Datianus iusserat, conclusæ sunt.

Cùm verò athletæ & martyris corpus ita conclusum fuisset, mox venit cum nautis homo quidam, Eumorphius nomine, pessimis moribus, & animo sacrilego, qui promiserat Tyranno illi nautas se adhibiturum, qui ad execrabile scelus committendum idonei, eius volûtati facilè obtemperaturi essent. Itaque nauæ illi preciosissimas Vincentij martyris reliquias in scapham coniecerunt, & consue in altum mare nauigârunt, vt litora & montes oculorum acie fugerent, cumque id facere vellent, quod iussi fuerant, sanctas reliquias in mare proiecerunt, & hilari vultu ad Datianum reuertebantur, quasi læti illius nunciij præmium relaturi essent: impijs & incompotis vocibus atque irrisionibus vtentes, exultantesque, eò quòd Vincentij corpus perditum fuisset. Sed priusquam in aridam terram reuersi essent, qui Martyris corpus in mare proiecerant, illud ipsum, quod proiectum fuerat, Christi manu ad terram appulsum fuit: quodq; arbitrabantur in altum & immensum pelagus demersum fuisse, illud cùm ante oculos suos expositum vidissent, quasi debitum sepulcri honorem postulare, stupore & metu correpti, illis ipsis reliquijs derelictis, abiêrunt.

Iam verò sanctus martyr Vincentius viro cuidam in somnis reliquias suas ex alto mari in terram expositas esse significauit: quinetiam locum, in quo reliquie ipsæ positæ erant, eidem patefecit. Quoniam verò Præsidem timens vir ille, ad martyris reliquias inquirendas segnem & parum alacrem se præbuit: ille ipse martyr in somnis apparuit

Coruus tuetur corpus exanimè.

Iactatur corpus in mare, sed mox enatat.

paruit foemina cuidam vidua, quæ vt ætate prouecta, ita morum sanctitate prædita erat. Illam cum similiter admonuisset, eidem signa quædam eius loci patefecit; in quo sanctum illud corpus iaceret, quod videlicet lateret sub arena, quam lenis & tranquilla vnda in reliquias illas sanctas sic infuderat; quasi arena ipsa martyris sepulture descruiret.

Sepultus igitur fuit generosus Christi athleta primum in litore sub arena? Mox anus illa, foemina valde religiosa & vidua, quam supradiximus, perlustrabat litora, inquirēs signa illa, quæ in somnis ei patefacta fuerant? cumque inuenisset, quod quærebat, & martyris reliquias in ædem illis dignam tulisset; eas sanctè ac religiosè condidit. Itaque sumptuosis exequijs adhibitis, sacræ illæ reliquiæ Deo ipsi dicatæ sunt in illius templi ara? quod sancti martyris Vincentij appellatum fuit. Hæc est sanctissima martyris confessio, hæc illius certamina; qui martyrium suum compleuit in gloriam Christi Dei nostri; nunc & in secula, Amen.

Conditur
sacrum corpus.

VITA ET MARTYRIUM SANCTI PATRIS NOSTRI ANASTASII PERSÆ, AVTHORE SIMEONE

Metaphraste. Testatur verò etiam Beda in fine historie Anglorum, se librum vitæ & passionis S. Anastasij male de Greco translatum, & penus à quodam imperito emendatum, ad sensum, prout potuit, correxisse.

VM magna ciuitas Hierosolymorum capta fuisset à rege Persarum, & sacra illa loca, quæ mei Christi videre conuersationem, & cruci affixionem, & resurrectionem, Medorum lanceæ & igni ijs, quos ipse nouit, modis essent tradita, & multa alia capta sunt cum ciuitate, & salutis quoque nostræ trophæum, mortis solutio, peccati internecio: lignum, inquam, viuificæ crucis, illinc translatum est in Persidem: quod quidem mihi videtur diuiniore esse gratiæ, & eius, qui est crucifixus, solius dispensationis, quæ sapè nouit etiam per aduersarios ea contexere, quæ sunt meliora & utiliora. Postquam enim salutaris crux Domini hostilibus

Cruce sancta in Persidem translata.

capta fuit manibus, & in Persidem, vt diximus, in ea captiuitate captiua abducta est à Barbaris, imitatur eum, qui in ea fuit affixus, Christum: vel potius ipsa Persicæ euerit & spoliat falsam religionem, & quæ se dignæ erant, captiuas abducit animas, verè laudabili & longè pulcherrima captiuitate: aut, vt magis propriè dicam, à captiuitate reuocat, & eis rursus primam restituit libertatē. Simulac enim ingreditur Persidem, eam statim totam illustrans radijs suæ gratiæ, ferit quidem animas infidelium, non secus ac sol, qui laborantem oculum ingreditur: fideles autem non secus ac fulgur quoddam apprensus in tenebris, reuocat. Ex quibus fuit vnus is, qui nobis nunc est propositus Anastasius, & si nondum quidem cultu, sed iam moribus & instituto: qui processit quidem è vico, qui vocabatur Rafnuni: est verò regionis Razech, quæ sita est in Perside. Erat autem nomen eius moribus conueniens, & ex re ipsa magis cognitum. Is enim vocabatur Magundar. Erat enim illius Bau filius, qui erat in re magica præstantissimus & cruditissimus. Qui cum præesset communi ludo literario, & multos haberet adolescentes ad eum ventitantes, captos amore præstigiæ, & cum in hoc solum omne suum studium poneret, nempe in rei magicæ exercitatione, in filio maximè arte vitur, & rem magicam eum tam diligenter docet, vt in eius cognitione patri nihil esset reliquum, quod non notum quoque esset filio.

Patria Anastasij.

Parens.

Cum adolescentiæ autem ætatem iam attingeret, & rex Chosroë nouum exercitum in Perside colligeret, ipse quoque cum alijs refertur in numerum tyronum. Quoniam verò veneranda crux Domini totam agitabat & perturbabat Persidem, infidelibus quidem horrorem & terrorem incutiens, fidelibus autem suauiter admodum & placidè illescens: de ea quidè fama quædam per omnes peruadebat, fama, inquam, quæ paulò crassius & indoctius prædicabat, Christianorum Deum adesse Persis. Ad quam hic adolescens repente fuit accensus animo. Iam enim occultè eum tangebatur ignis, quem

Vide effigiem crucis Christi.

Luc. 12.

Pia curiositas Anastasij.

quem Christus venit iacere super terram: qui quidem non sinebat quiescere pulchram illius adolescentiam, sed statim omnes obibat partes, de eo sciscitans quam vehementissimè poterat & diligentissimè. Cum audiret autem ab omnibus, eam esse crucem, in qua Christus Dei filius, qui à Christianis adoratur, fuit crucifixus, veluti ignem igni adiecit, & quæstioni coniunxit quæstionem, & ex responsione accepit occasionem alterius interrogationis, & multò magis sitiebat discere, quemadmodum ex cælo quidem descenderit, cum sit Deus: & quemadmodum etiam factus sit homo, & cur etiam sit ad crucem condemnatus, & à quibus, & an sit ad cælum reuersus, vnde descenderat. Cum autem ei à pijs annunciaretur carnis susceptæ diuini consilij mysteriũ, aures quidem pietatis femina lubenter suscipiebant: anima verò producebat sensim spicam fidei, & ei desiderium paulatim innascebat, subibatque æmulatio eius perpeffionum: quæ cum in eius anima aucta & amplificata essent, eum informant & instituunt ad optimum vitæ genus, clarumque & insignem testem, Martyrem, inquam, efficiunt, vt iam procedens declarabit oratio. Erat enim ei quidam frater genere & commilito: ambo autem relati in numerum exercitus Sain, veneruntque vsque ad inclytã Chalcedonẽ. Cum autem diuinus Heraclius irruptione facta in Persidem, contra Sain retraxisset, rursus Persa reditum aggressus est, & in suam regionem vehementi studio est reuersus. Exercitum autem Persicum relinquit Anastasius, & refertur in alium multò meliorem & diuinorem. Relinquit verò suum fratrem & commilitonem, vt ei placeret qui exercitum collegerat, & eum solum posset semper sequi, & conferere manus cum solis eius hostibus.

Heraclius inuadit Persas.

ἀργυροκόμος

Et primũ quidem cum venisset Hierapolim, diuertit ad quendam Persam Christianum, arte argenti conflatorem: & cum artem conlandi argenti exercuisset, manus quidem habebat intentas operi, animus autem semper & cogitatio in Dei amore versabatur & alebatur: eumque sibi adhuc magis accendebat, & ab ipso rursus inflammabatur vehementius. Quamobrem eum rogabat ille beatus, vt diuinum baptismum consequeretur, & omninò à prioribus sordibus expurgaretur, & ab illa labe præstigiatorum: vt non solum voluntate & electione, sed anima quoque & corpore esset purgatus, & fieret Christi partem, quam desiderabat, illius signatus signaculo. Cum ille autem ex Persis timeret periculum, & idè morando rem differret in futurum, interim quidem ad diuina templa aditione magnum suum solabatur desiderium, & cum argenti conflatore, ad ipsa aduente, ipse quoque simul adibat, & cum orante simul orabat, & cum sanctorum miracula & certamina videret descripta in parietibus, de ijs admodum diligenter rogabat. Cum verò audiuisset, qualis eis vita, mores, virtus, & qualia propter Christum certamina, & qualem apud ipsum rursus fiduciam eis liceret consequi, non poterat ampliùs continere id, quod eius parturiebat animus: sed statuit proficisci Hierosolyma, & baptismum illic consequi. Cum ergo in sanctam peruenisset ciuitatem, & accessisset in domum cuiusdam, qui ipse quoque argenti conlandi exercebat artem, ei aperit causam sui aduentus, nempe quòd vellet traduci ad pietatem & verum Dei cultum, & ad Christum adduci per baptismum. Ille autem eum adducit ad Eliam, sanctæ resurrectionis sanctissimum presbyterum: qui cum supinis, vt dicitur, manibus iuuenem accepisset, de eo refert ad Modestum, qui sedi præerat Apostolica: &

Picturatum sacrarum antiquitas.

Anastasius baptizatur.

sic diuinum baptismum assequitur, & venerandæ crucis verè pulcher fructus ostenditur, & Anastasius nomine transmutato appellatur, sumpta denominatione à reuocatione & ad meliora mutatione à priori infidelitate & præstigijs. Vnà autem cum eo baptizatur quoque quidam alius, qui erat eiusdem etiam patriæ & regionis, cuius Anastasius: qui fuit eius quoque socius in ferendo pro Christo martyrio, & eandem est Edesiæ coronas consecutus.

Fit monachus.

Cum autem mansisset Anastasius octoginta dies apud presbyterum, quibus non licet egredi eos, qui modò fuere illuminati, rogauit eum diuinus Elias, quidnam de se deinceps velit. Ille autem rogauit, vt habitum consequeretur monasticum. Cum verò ad hoc quoque annuisset presbyter, (iam enim veluti ex quadam pellucida veste, & ex decoro habitu & statu ostendebatur nobilitas animæ, & quali virtute futurus esset Anastasius: & idè ipse facillè cessit eius precibus) venit cum eo post diuini mysterij celebrationem ad monasterium sancti Anastasij, vt eius quoque fieret mansionis particeps, cuius futurus erat virtutis socius, sicut etiam nominis. Atque monasterium qui-

quidem ad quartum lapidem erat remotum à sancta ciuitate: ei autem præerat Iustinus, vir & alioquè clarus, & boni spiritus varijs donis ornatus. Quem cum simul cum multis quoquè alijs rogasset presbyter, in monasterium admissus est Anastasius, anno decimo imperij Heraclij illius egregij & fidelis. Tradit verò Iustinus Anastasium vni ex suis discipulis, viro valde prudenti & virtutis amanti. Qui cum cum & Græcas docuisset literas & psalterium, eiusque institutionem animaduertisset iam rectè se habere ad vitam monasticam, tonsis statim eius capillis, & in eo factis omnibus, quæ lex postulat, cum habitu induit monastico, & ex habitu hoc facit Anastasium, quod prius erat & moribus: vel potius moribus conuenientem & cognatum tradit habitum, & in eum deinceps erat affectus, vt in filium è suis genitum visceribus. Adeo pulchra res est virtus, vt quæ cum alijs & virtutis studiosos in amore coniungere, & tantam possit ingenerare beneuolentiam, quantam nulla omninò alia cognatio.

Tondetur
& induit
habitum monasticum.

Ex illo tempore apud monasterium vitam cum conuentu egit Anastasius. Porro autem ei quoquè fuerunt diuersa credita ministeria: nec erat solum in eis vtilissimus, sed etiam in actione virtutis diligentissimus. Nam cum & culinæ & horti ministerio suam daret operam, & rectè se gereret in labore manuum, à fratrum synaxi nunquam aberat, & ante alios sacrorum mysteriorum celebrationi intererat. In diuinarum autem scripturarum lectione, & maxime vitæ sanctorum Patrum, totus erat affixus, & aures, vt dicitur, arrigebant ad audiendum, eratque mente vigilans, & omnia memoria colligebat: vt etiam si quid diceretur, quod ingenij eius captum superaret, non negligeret, neque lucrum per socordiam amitteret: sed potius accederet ad fratres, qui eum doctrina superabant, & qui possent talia explanare, & lubentor cum eo inquirere, & sic meditando venari, quidquid eum latebat. Cum autem apud se legeret victorias insignium Martyrum, trophæa & certamina, libros aspergebat lachrymis, significans suum in patiendò consensum, sequè cum eis molestia affici & zeli esse socium: & beatos quidem sanctos pronuntiabat propter finem: mirabatur verò eorum tolerantiam. Deinde id, quod erat ei ab initio congenitum, desiderium martyrij & zelum ardentiorum efficiebat, vt qui accenderetur sua cum prioribus conuersatione, & orabat, vt ipse quoquè tales pro Christo subiret perpeffiones. Quocirca nulli rei alteri si bivacandum esse censebat, nisi soli eorum lectioni. Cum ergò septem annos in monasterio transigisset Anastasius, videre eius in virtute augmentum non ferens pater inuidia, sed tantum & tam constantem ardentemque eius impetum & studium volens omni ratione retardare, ei paternam doctrinam reuocauit in memoriam, & foetida illa verba præstigiatarum, & eiusmodi insultibus eius animæ turrim conabatur labefactare. Is autem illius non ignorans insidias, aduersus eum supernum inuocat auxiliū turrem fortitudinis, vt dicam cum diuino Dauide, à facie inimici. Deinde etiam cum calidis lachrymis magistro significat maligni iniuriam & perulatiā. Ille verò cum ex eo, quod esset passus, posset etiam tutò docere, vbi pulcherrima ei dedisset monita, & deinde etiam fudisset preces in toto conuentu fratrum, & rogasset pro discipulo, liberavit eum à graui illa impulsione.

Vita eius
in monasterio.

In festis patitur demones tentationes.

Psal. 60.

Fit autem aliud quoquè dignum, quod mandetur memoriæ & scriptioni. Noctū dormienti Anastasio in somnis ei tale quid apparet. Videbatur montem quendam excelsum ascendisse, ad eum autem accessisse quispiam porrigēs vini poculum, auro ornatum & gemmis, & dixisse: Accipe, bibe. cumque id accepisset, statim bibisse. Potus autem eius animæ latenter instillauit dulcedinem, adeo vt vel in somnis intelligeret Anastasius, somnum significare desideratum à se finem martyrij. E somno itaque protinus excitatus, alacris & lætus venit ad ecclesiam, vt qui ea, quæ sperabantur, haberet in manibus. Iam enim vocabat tempus congregationem pro dicendis hymnis nocturnis, & celebrando venerabili festo Christi resurrectionis. erat enim dies Dominicus, primus omnium & maximus. Cum sic ergò venisset ad congregationem, & suum accepisset magistrum, & solus cum ipso esset ingressus in id, quod dicitur Diaconicū, præcidit ad eius pedes, profusus eos lachrymis irrigans, & cum rogans in contritione cordis, vt pro ipso communem omnium rogaret Dominum, vt qui esset propediem ad illum recessurus. Deinde etiam ea loquitur, quæ dici solent ab exeuntibus & ijs, qui peregrè proficiscuntur: Scio, dicens, sancte pater, quòd pro me misero labores sustinuiti, & quòd sæpè & in multis molestia affeci tua in me paterna & amantia visce-

Festum resurrectionis Dominice.

ra, & quòd per te lucem mei viderunt oculi, lucem veram, lucem agnitionis, & à gra-
uissimis liberatus sum tenebris. Quocirca nè cesses, qui es fidelis seruus, clementem
ac benignum perpetuò pro me orare Dominum.

Ad hæc ille respondens: Quid hoc autem est, inquit, & vndenàm hoc euaserit ma-
nifestum, quòd sis in præsentia postremum à nobis discessum suscepturus? Ille verò re-
fert ei somnum cum quammaxima potest affectione, & affirmat se omninò haud ita
multò post moriturum, siue hac communi & omnibus æquali morte, siue aliqua alia,
& alio modo, moriturum autem omninò. Nesciebat enim, quonã modo aperiret ar-
canum, quòd scilicet martyrij desiderium eius animo inhæsisset, ad quod ille refere-
bat somnia. Verebatur enim, nè fortè ab eo corriperetur, & sic refrigesceret ardor ei-
us animi, & à tantis opibus & thesauro excideret. Tùc ergò Anastasius, cum eum præ-
ceptor eius multis & pijs monitis esset consolatus, matutinas Psalmodias Deo reddit
cum fratribus. Deindè etiam cum sacrum celebraretur mysterium, diuinis commu-
nicat sacramentis: & cum vnà cum fratribus communis mensæ fuisset particeps, som-
numque parùm vidisset & surrexisset, quoniam nesciebat quemadmodùm posset ex-
tinguere egregium illum amorem decertandi propter Christum, sed ab eo cor eius
vehementer accenderetur, clàm egreditur monasterio, nihil secum ferens præter ea,
quibus necessariò opus habebat ad tegumentum corporis.

Templum
Deiparæ
virginis: &
S. Euphe-
miæ.

Et primùm quidem cum venisset Diofpolim, & deindè etiam in montem, qui dici-
tur Charizim, orationis gratia & adorationis: & deindè etiam ad cætera, quæ illic
sunt, loca veneranda accessisset, & peruenisset vsque ad Cæsaream Palæstinæ, in tem-
plo Deiparæ virginis duobus diebus moratur: & exindè eum rursus excipit templum
omni ex parte laudandæ Euphemie, veluti quodam viâ duce vtentem clanculùm, qui
planè eius dirigebat gressus ad martyrium. Nam cum accederet, vt diximus, ad tem-
plum illius semper laudandæ Euphemie, videt quosdam Persarum magos occupatos
in quibusdã præstigijs: zeloque protinùs concitatur eius animus. Sciebat enim, quàm
ea res esset impia & scelerata, eò quòd ipse quoque in ea improba arte esset versatus.
Quænam, inquit, tanta caligo vestris offusa est oculis, vt ne ea quidem adspiciatis, quæ
ante vestros pedes sita sunt, quemadmodùm in vniuersum scilicet est deceptio, quæ
vestram leuitatem ludificatur & facilitatem, & eorum, quos vos rursus ad eundè vo-
biscum corripitis interitum? Hanc illi admirati in dicendo libertatem & audaciam, ro-
gârunt quisnam esset, & quid eum impulisset, vt hæc diceret. Ille autè: Fui ego quoque,
inquit, aliquando vobis similis, & eodem falsus errore, & eisdem dedi operam præsti-
gijs. Hæc audacter dixit, cum nihil eum puderet suæ, quam ab ineunte ætate acceperat,
impietatis & fordiù vitæ prioris: sed potiùs gloria retur, quòd in fidem esset trans-
latus, & sacro esset baptismo ablutus. Deindè proluxa cœpit vti oratione, rem esse exe-
crandam arguens, & quàm esset insigniter absurda, aperiens, & sic paulatim seipsum
eis exemplum adducens, & similiter eos inuitans ad meliorem mutationem. Illi autem
non solùm ad hæc fuere surdis similes, sed eum etiam vehementer rogârunt, nè tam
impudenter, quæ sunt apud Persas præclara, contemneret, & in vulgus irridenda pro-
poneret. Exindè ille verè egregius & desiderabilis Anastasius festinabat ad delectabile
& iucundum martyrij hospitium.

Caballarij
apud Persas.

Anastasius
detinetur
à Persis.

Cum non longè autem à se remotum eum quidam vidissent ex ijs, qui dicuntur à
Persis Caballarij, sedentes apud Derbas, sicut etiam consueuerunt: (Hoc autem est
prætorium eius, qui apud ipsos dicitur Sellarius) Certè hic est delator, dixerunt inter
se sermone Persico. Ille verò cum verbum sensisset, & linguam non ignorasset, vt qui
ipse quoque esset Persa, & in eadem voce, qua illi, eruditus, eos toruè & acriter intu-
ens, Non sum delator, inquit. Sunt hæc, inquit, nugæ & ineptiæ: sed potiùs seruus le-
su Christi, & vobis quidem melior: siquidem ego quoque fui aliquando, sicut vos, &
in Caballariorum numerum fui relatus. Hæc cum illi audissent, & è cathedra statim
exiliissent, eum detinuerunt. Deindè cum Sellario quoque fuisset annūciatum, egre-
ditur etiam ille ex Prætorio: & cum, quisnam is esset, interrogasset, & vndenàm ve-
niret, & quæ ad ipsum pertinebant, diligenter examinasset, dat seruandum Anastasium
in custodia tutissima. In qua iam tres dies inclusus, neque cibum, neque potum,
neque aliquid aliud ab eis omninò accipere sustinuit: sed sic omninò ieiunus deten-
tus est in custodia, vt qui futurorum pro CHRISTO periculorum aleretur sola
expecta-

expectatione. Cùm autem iam rediisset Marzabanas ex peregrinatione, (neque enim tunc erat Casaræ) & de Anastasio significasset Sellarius, vincus statim adducitur martyr in prætorium. Interim verò dum Marzabanas erat in aliquibus alijs curis occupatus, agnoscit aliquis ex pijs Anastasium, qui eum in venerando templo Deiparæ adspexerat. Cùm ergò sic eum agnouisset in prætorio, & eum interrogasset, quam de causa illuc adesset, eius scopum & institutum laudans, & eum eo nomine beatum pronuncians, eius promptum & alacrem animum magis confirmat in rebus grauibus & asperis, vt neque propter Christum timeret vincula, nec tormenta, nec mortem: sed Marzabanæ responderet strenuè & iuueniliter. Certè etiã cùm fuit ad Tyrannum introductus, nec genu quidem flexit, vt semper mos est Persis adorationem reddere maioribus: sed generosum, & qui in seruitutem redigi non poterat, animum per externa significabat.

Cùm ergò fixis oculis eum satis esset intuitus Marzabanas, partim quidem, vt constanti aspectu ei terrorem incuteret, partim autem, vt eum consideraret diligentius, rogauit eum quisnam esset & cuius. Ille verò, Verus sum Christianus, respondit. Quid si velis etiam scire, cuius sim, Sum quidem Persa genere, ex regione Razech, vico autem Rasnuni: qui ipse quoq; fui aliquando Caballarius, & in rebus magicis exercitatus: cumq; sic essem minister tenebrarum, potui, vt vides, transire ad lucem è tenebris, & discere veritatem. Marzabanas autem cùm nòdum fecisset periculum, quam esset generosus athleta: sed putaret rem esse facilem & expeditam, cum à sua traduce sententia, cœpit illius mentem non secus ac parui alicuius pueri paruis tentare promissionibus, ille verè parui & abiecti animi: Desiste, dicens, ab hoc errore ad patriam religionem. Si enim sic feceris, dabo tibi equos & nummos, & multa alia bona. Martyr autem cælum intuens, Absit, inquit, rex Christe, vt beatam tuam fallam confessionem. Propter quæ eum tanquam volens pudore afficere Marzabanas, Quid autem, Placet ne tibi, inquit, hoc habitu indui, quo nunc es indutus? Ille verò, Non minoris, respondit, eum facio, quam tu hanc tuam dignitatem. Quãobrem ille ira commotus, Certè tu, inquit, vteris cohabitãte dæmone, neque aliud per te ipsum loqueris, quam quod ipse tibi suggesserit. Ad ea martyr: Quando erã, inquit, in errore, male honorans impietatem, aut potius ab illa affectus ignominia, tunc grauis dæmon mecum cohabitabat. Nunc habeo ipsum Christum cohabitantem, qui tuos expellit dæmones. Cùm autem adiecisset Marzabanas, Quid ergò, Non times, inquit, nè hæc ad regem referantur, ille verò te acerbè cruci affigat? Quomodo, inquit, hominem timerim, qui est patibilis & in quem cadit interitus? Nam & si corpus superauerit, capi tamen non potest anima, & ei non possunt omninò parari insidiæ.

Hæc ergò non ferens Marzabanas, iubet ferreis collaribus collum & alterum ex pedibus subiectum, & ductum ad ergastulum, illic lapides cogi ferre grauissimos. Quod quidem cùm eius iussu factum esset, & ad ferendos lapides semper sanctus manus afferret, manus sanctas, manus quæ multum poterant apud Deum, corporeis laboribus plura erãt, quæ extrinsecus ei afferrebatur. Multi enim ex Persis ad eum accedentes, & maxime ex ijs, qui orti erant ex eodem vico, ex quo Anastasius, veluti proprium reputantes dedecus, quæ in illum fiebant, exprobrationem aduersus proximum, vt cùm diuino Dauid dicam, sumebant: Cur hoc fecisti, dicentes? Cur antiquam nobilitatem generis affecisti contumelia, effectus Christianus, & tantam nobis inuulsi ignominiam, propterea in vincula coniectus, & maleficorum damnatus supplicio? quod quidem nostri ferre non possunt oculi. Cum his autem grauibus lingue verberibus, manuum quoq; beato verbera infligebant, vehementer verberates, atq; barbã vellentes, & eius vestimenta lacerantes, & lapides, quos quatuor simul coniuncti ferebant, eos soli Anastasio ferendos imponebant: adeò vt ipse rursus loqui visus sit cum Dauide: Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam, idq; cùm ne ferre quidè per se posset ferrum, quod erat collo & pedi eius impositum: sed sub eodem ferro alius quoq; cum Martyre pedem haberet vinculũ. Quæ quidè ei necessebant omninò multiplicem coronã martyrij. Habes, si vis, alios quoq; dolores, & occasiones aliarum coronarum: hoc ipsum, inquam, qd in cõspectu eorum, qui ipsum nouerant, hæc & multa alia pbra ab eis pateretur, quæ iam prius dicta sunt: à quibus adeò māsit nihil affectus, vt ea putaret potius encomia ppter Christum, quam cor eius ab eis morderetur aliquid.

Templum
Deiparæ.Iesus M
Sistitur.
MarzabaneEius cons
tans vox,Damnatur
ad saxa fer
renda.

Psal. 74.

Affligitur
valde à su
is.

Psal. 123.

Egregia ei
us paciẽcia.

Marzabanas ergo (redeundum est enim ad orationis consequentiam) ratus fore, ut Martyr aliquid remitteret de magna illa constantia propter eam, quæ intercesserat, afflictionem, cum eum rursus ad se produxisset: Si verè es, inquit, mago patre natus, (hoc enim ipse de teipso significasti) & linguam illorum libris fati exercuisti, nobis quoque loquere aliquid ex magicis, ut nos quoque de tua scientia feramus testimonium. Ille autem & os & labra & mentem maculari & pollui existimans, si horum alius meminisset: O Seruator, inquit, qui es meus Dominus, & communis omnium opifex, nè mihi des omnino, ut tale quid aut loquar, aut audiam. Quæ cum peruersus ille ægrè tulisset, & planè desperans, ex se nihil haberet quod faceret, Martyri rursus veluti quandam larnam regem intentat. Et cur tu, inquit, in eisdem persistis? Ad priorem conuertere religionem. Scias enim fore, ut de te ad regem referatur. Ille autem sciens nihil referre, an ab ipso, an à rege puniretur, quandoquidem amobus inhumanitas vna est & sæuitia: Fac, inquit, quod vis. Fortè enim iam scripsisti, & responsum accepisti. Is verò existimans se ipsum ita esse perterriturum, Ego quidem, inquit, nihil de eo adhuc scripsi, sed iam, ut vides, scribere aggredior. Hoc Martyri nullam omnino attulit curam aut sollicitudinè. Quomodo enim, cum potius gauderet se pati propter Christum, & plagas quidem remunerationes, damnium autem putaret remissionem, & eorum, qui castigabant ipsum, misericordiam? Quid autem oportebat eum talem regem curare, qui ad Christum solum adspiciebat, & cum verum esse regem & Deum crederat? Ille ergo, sicut dixi, nihil ambigens, Qualescunq;, inquit, volueris, & quomodocunq;, de me scribe literas. Christianus enim ego: & rursus fateor, sum Christianus.

Quamobrem cum Dux spem abiecerat omnium, quæ possent illum persuadere, ad vim rursus reuertitur, iubetque humili extensum Martyrem tandiù verberari, donec profiteretur facere, quod iuberetur. Ille autem quod iubebatur quidem, æquo animo & lubenti suscepit: solummodo licetorum manibus, ut ab illis extenderetur, teneri non sustinuit. Sinite me, dicens: Non opus habeo vllò, qui me teneat. Nam hoc ipsum, Patii scilicet propter Christum, nequaquam est inuoluntarium: sed quod ego non minus, quàm aquam æstate sitio, & quod magis, quàm vllas voluptates & delicias amplector. Cum ergo pronus humili cecidisset, & ipse seipsum sensim extendisset, tam crebris & tam continentibus verberabatur clauæ iustibus, quàm imber deorsum cadit: cum ab inimicis solam illam petiisset gratiam, ut exeret venerandum monachorum amictû, & nudis verberaretur carnibus. Nè is, inquit, vnà cum meis membris probro afficiatur. Sic ille non solam vitæ ex Deo institutionem, sed etiam eius signa omni honore afficiebat. Sed ille quidem diù tam crudeliter torquebatur, cum nec ab vllò omnino teneretur, nec premeretur, & non se transferre aut omainò mouere prohiberetur: sed ipse seipsum validè teneret & immobiliter, non vi manuum, sed animi, & nature necessitatem vincens necessitate liberi arbitrij, & acres corporis dolores acri vincens Dei desiderio, & præsentis molestias consolans spe futurorum.

Cum aduersus hæc stultus ille Dux nihil sapiētius posset excogitare, quod tantæ fortitudini opponeret & tolerantia, ei rursus quoque regem intentabat & rogabat, ut persuaderetur athleta. Nam de te, inquit, ipsi regi significabo, perindè ac si vni puero vtre terrorem afferret, ut dicitur. Ille autem eadem quæ priùs, respondit, & quod eius animo placeret, iussit facere. Quocirca ille quoque rursus rogabat similiter. Deinde dicens, Non times regem? Quamobrem, inquit Martyr, & quid eiusmodi sum ab eo passurus? An non, inquit, ipse quoque homo est, in quem idem interitus cadit & mors eadem? Quemnam ergo me oportet magis timere, eumne qui æquè atquè ego interit: an eum, qui semper est, & qui cælum & terram, & quæcunque sub adspæctum cadunt & percipiuntur intelligentia, ad hoc ut essent, produxit? Cum ergo vidisset Dux rursus inutilem fuisse suum conatum, cum in constantia pro pietate nulli cederet Anastasius, rursus athletam transmittit in custodiam. Quomodo autem solet quis, quod vult, facile expectare, post aliquot dies rursus sanctum educit è carcere, adhuc aliqua ei spe blandiente: & acceptis, inquit, magicis sacrificia, nè te stultè hac luce priues. Martyr autem, quibus, inquit, me iubes dijs sacrificare? Ille verò, Igni, inquit, & Soli, & Lunæ. Ergo etiam montibus, inquit Martyr, & collibus, & pecoribus, & omni seruituti hominum, quibus imperare iussi sumus ab opifice, non autem eis potius parere, ut vos vultis: non tanquam propter nos factis vtentes, sed perindè ac si nos pro-

Marzaba-
nasei mi-
nistrum.

Ille verò
contemnit.

Dirè verbe-
ratur clauæ
iustibus.

O insignem
Christi mar-
tyrem.

Floccipen-
dit minas
tyranni.

Reducitur
in custodia.

Ridet ty-
rannum.

pter ea produci essemus, ita ea honorantes, & deos turpiter nominantes. Cum his verbis Martyr Ducem obstupescisset, rursus abductus est in carcerem hoc pretextu, quasi deesset quod responderet, damnatus ad carcerem. Abductus est ergo, & decore confessionis glorians, & vinculis propter Christum.

Cum autem de eo rescivisset, cui in monasterio fuerat credita eius animæ cura: qualem, inquam, productus ad Præsidentem sepe ostendisset confessionem, & quemadmodum ipse constitisset omnia pati pro pietate, ipse quoque cum alio coetu monachorum repletus est lætitia: ipse etiam putabat se esse unam cum Anastasio, & in membris illius decertare: & cum non posset opem ferre sua presentia, opem ferebat precibus & atramento. Et partim quidem Deum vehementissimè rogabat cum tota fraternitate, ut pulchre per martyrium ei perficeretur stadium: Partim autem duobus quoque missis fratribus, promptum & alacrem eius animum magis auxit. Interea verò dum Martyr custodiebatur in carcere, diuinis verbis & sententijs se oblectabat assidue, & neque nox eius ad Deum hymnos, neque grauium illorum vinculorum & reliquæ afflictionis labores eos interrompebant. Quinetiam cum quidam iuuenis, qui captus fuerat propter aliquod maleficcium, cum Martyre haberet collum & pedem colligatum, noctu surgens sanctus, ut Deo consuetas redderet glorificationes, & ei nollet afferre molestiam, sed ut dormiret & quiesceret curam gereret, collum ad iacentem inclinabat, & pedem illius pedi admovebat, ne extensis catenis iniucundum & molestum ei somnū efficeret. Unam autem nocte aliquando eum psallentem quidam ex ijs, qui erant vincti in custodia, exaudijt, Hebræus quidem religione, isque valde insignis: mitis verò ac mansuetus, & valde bonis moribus. Qui cum beatum illum vidisset interdum quidem vexari portandis lapidibus, noctis autem quietem rursus interrumpi stando & orando, & nihil omnino remittere de sua constantia, neque defessa membra paululum recreare, cogitabat apud se, quisnam hic esset, & quam ei obtigisset adeo robusta natura, tamque firma ac valida, laboribusque minimè cedens & inexpugnabilis.

Ille itaque fixis oculis adspiciens Martyrem matutinos hymnos decantantem, & tota mente ad Deum peregrinantem, & qui vel ante martyrium rapiebatur cum corpore, videt quosdam repente candidatos, & pallio sacraque, illa omnino veste, & venerando indumento Pontificum amictos, veluti quandam ex se lucem emittere, lucem visu quidem iucundissimam, ad explicandum autem non facilem, vel potius ad videndum quidem maiorem, quam ut ea humanus possit conspectus assequi, aut quam vlla quod viderit referre narratio: idque obscura nocte, cum luna non luceret, sanctum virum in orbem circumdantes. Quos cum angelos esse putasset, sicut erant re vera, paulo post videt etiam martyrem, qui eundem splendorem & similem illis habebat amictum. Deinde etiam quidam adolescens, specie & pulchritudine eximius, suspensum dextera gestans thuribulum, in magna, quæ erat circa ipsum, gloria angelorum, stabat ante martyrem suffumigans. Cum ille ergo hæc videret, & cor haberet percussum nouitate spectaculi, erat quidem perplexus animo, adeo ut eum etiam excitaret, qui prope dormiebat, (erat autem is Christianus, cui fuerat commissa præfectura Scythopolis) & socium tanti fecerit spectaculi. manus autem nequaquam sequebatur, sed intenta quidem mente & fixis oculis attendebat ijs, quæ videbantur: erat verò corpore immobilis & mutus, siue repentina illa admiratione eum reddente immobilem, siue Deo etiam aliquid aliud dispensante & providente sapientius & occultius. Cum tamen is, qui erat propinquus, se vix tandem proximè admouisset, (non poterat enim uti pedibus & manibus) conturbatus ille, ex eo causam rogat. Ille autem timore percussus, ei visionem indicans: & Vides, dicens, vides? non prius verbum absoluerat, quam visio euauerit. Atque Præsidi quidem, cum ad videndum spectaculum totos defixisset oculos, nihil licebat videre: vinctus autem ille, omnia singularatim ei narrabat cum voluptate & admiratione. Et hæc quidem, ne pia anima tanto priuentur miraculo. Nobis autem rursus quoque via procedat oratio martyris, suam seruans consequentiam.

Postquam enim videns Marzabanus esse planè Martyrem immobilem, & non solum unam mortem, sed etiam, si fieri posset, plures paratum esse pro pietate alacriter suscipere, ad regem Chosroem de eo retulisset, & quemadmodum esset is tractandus, ab illo didicisset, cum ipsam e carcere accersivisset, eum suo adpectu non dignatus, significat per eum qui dicitur Meizoteros, id est, maior: Ecce, inquit, rex tibi imperat, ut quoniam

Exercitia S.
martyris in
carcere.

Nota mar-
tyris virtus
tem.

Hymni ma-
tutini.

Visio ange-
lica.

Visio ea
disparca.

Regis fraudulenta iulio.

fieri non potest, ut sis omnino impius, verbo solum abiures Christianismum, & statim solueris à carcere & à vinculis: & deceterò siue velis esse Monachus, siue Caballarius, hoc situm erit in tuo arbitrio. Martyr autem rursus respondens, Absit, inquit, ó Christe seruator, ut negem tuam pro Trinitate confessionem, neque animo, nec labris. Postquam autem post multas alias Præsidis machinationes, ne sic quidem pulchram illam remitteret constantiam & dicendi libertatem, hanc ei postremam adhibet periclitationem. Hec cum per Maiorem rursus significasset: Scio, inquit, quòd cum te multorum pudeat inuitus, & maximè eorum, qui sunt ex eadem regione & tribu, ea de causa in eorum oculis ne hoc quidem facis leue & expeditum, ut verbo solum tuam inficiaris religionem. Quid enim, inquit, ea ex re detrimenti accipitur, cum cor non simul loquatur? Quoniam verò de iussu regis hic agitur, quem non licet cuiquam omnino repellere: si, quod est hoc multo lenius, hoc dixeris in meo conspectu & quorundam duorum Sellariorum, liber esto à carcere & supplicijs. Quæ cum ille dixisset, fudit preces Anastasius prioribus similes, dicens: Neque tu me videris, neque ullus alius: non ó rex & Deus, ne specie quidem tuum nomen, neque in somnis aut vlllo alio modo negantem.

O linguam subdolum diaboli.

Nota festi Exaltationis sanctæ crucis.

Nutantes eius conspectu confitentur.

Sacræ mysteriū, Missæ sacrificium nuncupat.

Cum ergò videret Præses, quòd aduersus tam fortem & tam excelsum animam nihil per se efficeret, resq; ea & suas vires superaret & modum dignitatis, cum beatum in suum conspectum adduxisset: Ecce iussus sum, inquit, in ferreis vinculis te in Persidem transmittere ad regem. Martyr autem, Ego, inquit, si mihi à te permitteretur, etiam absque vllis vinculis illuc accederem. Quid enim in me opus est vinculis, qui lubenter patior propter Christum, ad quem scilicet mittor? Cum eum ergò tunc quoq; Iudex sic vidisset affectum, & neq; minis cedentem, neq; inescatum blanditijs, planeq; insuperabilem & inexpugnabilem, cum ei & duobus alijs ex pijs inieciisset signaculum, tradit in carcerem publicum, ut qui post quintum diem iter essent inituri. Cum interim autem venisset festum venerabile, viuifici, in qua, ligni exaltationis, & ipse admirabilis Anastasius & duo ex fratribus, qui ad eum accesserunt, & qui eandem, quam ille, notã Iudicis acceperant, & quidam alij viri pijs, qui erant in ciuitate, cum totam illam noctem celebrassent precibus & psalmodijs, effecerunt, ut qui erant in carcere, omnium suorum malorum obliuiscerentur: perinde ac si versarentur in domo eorum qui festum celebrarent, nõ in carcere. Manè verò ad Marzabanã ingressus Comerciaris, vir pius, & qui sciebat misericordiam animarum affectarum molestia, & consolari in afflictionibus, rogat Præsidentem, ut ex carcere soluatur Anastasius, ut ipse possit interesse festo Christianorum.

Cum ille autem hoc concessisset, & venisset martyr in ecclesiam, consolatio, gaudium & lætitia circumfusa fuit piorum animis. Eos enim nupèr inuaserat tristitia & moror, propterea quòd quæ dici nequeunt, ei infligerentur molestie. Multi aut iam erant socordes in pietate, & veniebant in periculum, nè statim caperentur miserabiliter laqueis inimici, cum non esset qui redimeret, nec qui daret salutem, seu erigeret cadentes & victas eorum animas. Cum verò sacer Anastasius tunc esset ingressus ecclesiam, tantus eos zelus subiit pro pietate, & vel ex solo eius adpectu sic est cor eorum inflammatum, ut non solum ipsi parati essent ad mortem pro Christo & pietate subeundam, sed eius etiam vincula deoscularentur: & desiderij lachrymas eis instillantes, ei animam adderent laudibus & adhortationibus, eiusq; magis accenderent & inflammaret amorem martyrij. Et hæc quidem aliqui, qui iam erant labefactati tempore & contumelijs, & iam spectabant mutationem, & eius quod est honestum proditionem, non solum viri, sed etiam mulieres. Naturæ enim non est hæc differentia, propterea quòd sit communis electio & institutum. Sic tunc fuit populo festum duplex: Vnum quidem diei profaniti: alterum autem aduentus Martyris. Nam postquam sacrum quidem fuit celebratum mysterium, Comerciaris non dimittente, sed Martyrem vehementer urgente & rogante, ut ad illius domum veniret: putabat enim vel solum illius aduentum impertiri posse sanctificationem: partim quidem ille cedens, partim autem coactus, cum duobus monasterij fratribus illuc accedit. Vbi cum se inuicem in conuiuio accepissent & lætificassent, in custodiam lubenter reuertuntur.

Cum iam autem dies venisset præstitutus, egreditur à ciuitate Casareæ cum duobus illis viris Christi amantissimis, qui ipsi quoque aliqua de causa fuerat appetiti calunijs: lachrymis, adhortationibus, euulabibus, gratiarum actionibus, lætationibusq; & precibus multis cum prosequentibus, non solum à Peris, qui cū Anastasio scilicet com-

munem habebant patriam & sanguinem, sed etiam ex nostratibus & alienigenis. Communem enim esse orbitatem, illius ducebant separationem: sicut rursus etiam proprium unusquisque honorem, adjiciam autem gloriae quoque coronam, eius pro pietate constantiam & confessionem. Quocirca utraque tunc conueniebant: & ciuitati diuisi erant animi duobus animi motibus. Alter autem ex fratribus una cum Martyre profectus est in Persidem, & est una peregrinatus: quoniam ita iusserat Praefectus, partim quidem, ut ei subministrarentur necessaria, & ut eius consolaretur animum, qui premebatur tanta malorum perpeffione: partim autem, ut cum apud hunc virum praclarum semper adesset, & eius videret omnia, posset illa postea aperte Praefecto narrare & fraternitati, non quae ab alio audiisset, sed quae ipse vidisset, & quorum haberet testes suos oculos. Atque, qui viae quidem erant continentes vici & ciuitates, per quas ille obiens transibat, ita eum venientem excipiebant, & discedentem prosequerentur ac deducebant, & utrunque cum tanta pietate & reuerentia, ut ipse suspectum habens nimium honorem, ne de ea, quam illinc ad Deo expectabat, gloria aliquid detraheret, scripserit Hierapoli ad Praefectum monasterium, ut pro eo Deum rogaret, ut pro his conseruaretur non condemnatus in eo, quod illic est iudicio: & scripserit etiam apud Tigridis fluvium, rogans similiter, ut pro eo oraret, ut inflexibiliter & citra vllum lapsum ab eo martyrii cursus conseruaretur.

Cum iam autem peruenisset in Persidem, datur in custodiam, sitam in quodam praedio, quod vocatur Betsaloë, quae ad sextum lapidem distat à Divesartha, in quo rex versabatur Chosroë. Qui verò cum eo erat frater, in domo Cortaci, qui erat illius Iesdin filius, fuit hospitio acceptus. Et carcer quidem martyrem habuit cum maleficis. Cum autem post aliquot dies de eo fuisset relatum ad Chosroë, ille misso vno ex magistratibus, eum rogauit quisnam esset, & cuius, & quidnam eum mouisset, ut patriam relinqueret religionem. Is verò per quandam respondet interpretem. Nam ne voce quidem Persica volebat uti amplius, ut qui eam abiurasset linguam unam cum religione, aut linguam potius esset infensus propter falsam religionem. Respondet ergò, Quoniam, dicens, vester deorum cultus est manifestum exitum & errorum demonum. Quem quidem cum ipse aliquando sequeretur, nuper luce commutauit tenebras, & die noctem, & sole obscuram caliginem, illi Deo me dedicans, qui est caeli & terrae & omnium, quae videntur & mente percipiuntur, opifex. Cui magistratus: Miser, inquit, non eum, quem vos Christiani colitis, cruci Iudaei affixere? Quomodo ergò Persicae religioni Christianorum res praetulisti? Martyr autem, Quod fuerit quidem, inquit, à Iudaeis crucifixus, ipse quoque affentior: sed sua sponte, & pro nobis ingratis, & qui sumus beneficij accepti immemores. Eius enim benignitatis & clementiae est hoc vel maxime admirabile, quod cum esset Deus & Seruator omnium, & opifex huius vniuersi, non solum propter nos serui formam accepit, cum de caelo descendisset: sed etiam pro nobis crucem volens subiit & mortem, ut nostrum peccatum tolleretur, quod ex maligni insidij & fraudibus inflatum erat hominibus. Vos autem inimicum praetulistis, qui stulte illius fraudes in hodiernum usque diem sequimini, & Soli sacrificatis, & igni, & lunae, nullam ne Christi quidem caedis, si non alterius, ducentes rationem.

Respondens autem Magistratus, Quid tibi, inquit, cum his stultis verbis & superuacaneis? Ecce enim tibi à rege insignes dignitates, & zonae aureae, & equi, & quaecunque illustria & gloriosa, sunt parata. Agedum ergò, patriam suscipe religionem. Ad haec Martyr: Mihi, inquit, o Praefectus, quae hic sunt iucunda, valdeque expetenda & inuidiosa: nomen scilicet, deliciae & diuitiae, & splendor, iam sunt diu abhinc contemptui, ut qui vitam susceperim monasticam, & à sola spe, quam hinc concepi, pendeam. Huius rei etiam antequam loquar, hic venerandus Monachorum habitus, & hic vilis pannus est certus nuncius. Quomodo ergò ea, in qua omne studium omnemque meam curam contuli & sollicitudinem, ea nunc habeo contemptui, regis qui est ad tempus, & in quem cadit interitus, inductus promissionibus? Ad quae cum non haberet magistratus quid diceret, reducit ad eum, qui miserat e custodia, ei lingua omnia significans. Qua de causa ille non leuiter indignatus, iubet eum suasionem vim quoque, adhibere, & verbis etiam miscere supplicia. Sequenti autem die, cum rursus magistratus venisset ad custodiam, ea quae imperata fuerant, coepit re ipsa exequi, & iussit ut per vim protrusum illinc athletam abducerent: ipse quoque, multas minas intentans, vehementerque, insultu & tumultu se fortem & strenuam illam animam perter-

Veretur vit
sanctus obs
latum sibi
honorem.

Ingenua
martyris
confessio.

Blanditur
ei diabolus
per suos ad
ministros.

Venerandus
monachorum
habitus.

perterrefacturum existimans. Ille verò nihil effœminatum, nihil quod sit pusilli & abieci animi, & nihil quod sit indignum ijs, quæ præcesserant, præ se ferens, cum illa consueta & iucundissima morum simplicitate, nè labores, inquit, neque defatigaris domine Præses. Mihi enim, qui sum mei Christi gratia cõfirmatus, non persuadebis vt à pietate deficiam. Fac ergò quæcunque vis, à nullo abstinens.

**Cæditur vir
gis atrociter.**

Hanc Anastasij cum prudentia constantiam nulla moderatio excepit aut humanitas: sed vincus, more Persico virgis cædebatur crudeliter. Cùm is autem verberaretur, hæc decantabat Magistratus: Cùm maximis regis donis & honoribus persuaderi non sustinueris, ad hæc sis deinceps paratus. Sic enim te quotidie verberans, cõsumam

**Premuntur
eius tibia
horrendum
in modum.**

plagis. Ille autem cùm eum iuberet rursus, quæ vellet facere, iubet Martyri relaxato à vinculis, cùm extensus esset supinus, lignis medias intercipi tibia, vtraque autem cori extrema premere viros aliquot robustos, qui & corporum magnitudine & ætatis vigore præstarent. Martyr autem cùm sic eius tibiæ premerentur vsque ad ossa, magno & excelso animo & planè philosophico tolerabat. Quod quidem cùm vidisset Magistratus,

**Contemnit
inanem glo
riam.**

& cognouisset se ex eo magis augere eius patientiæ & tolerantia constantiam, rursus in tutissimam eum tradit custodiam, vt de eo rursus referret ad regem. Cùm is autem, cui erat commissa cura carceris, Sellarius, esset religione Christianus, & idè eorū misereretur, qui pro pietate laborabant & eo quod est bonum & honestum, & eis, qui vellet ex Christianis, concederet ingressum, interdiu ingrediens sine vlla prohibitione frater monasterij, qui cum martyre soluerat ex Cæsarea, cõsolabatur illam asperam & tetram in carcere habitatione, & quos ex plagis senserat dolores, & quas ex vinculis & alia malorum perpessione acceperat molestias. Multi quoque alij viri pij, cum quibus illius quoque Iesdin filij ad eum ingredienti, ad speciosos eius pedes, & bona apertè euangelizantes, procidebant, & vincula deosculabantur, & rogabant, vt ab eo aliquas consequerentur preces & benedictiones. Cùm is autem hæc omninò minimè admitteret, (Ille enim toto semper animo & mente, humanæ gloriæ, huius, inquam, vanæ & infidæ & fallacis, & quæ nihil habet firmum ac stabile, resecebat occasiones) ipsi vinculis cerâ immittentes, quæ ex illis exprimebatur effigiem, tanquam maximum aliquod remediū & salutare ad omnem morbum & dolorem soluendum efferebant.

**Iterum ver
beratur cla
uis.**

Non multum temporis intercessit, & rursus veniēs ille Magistratus in custodiam, an iussis cederet regijs, frustra interrogabat, aut potius querens occasionem gratificandi animo crudelissimo, qui pœnas cupiebat fumere. Cùm is autem non parùm egrè tulisset interrogatio nem, & magna contentione & motione capitis id quod sepe dixerat,

**Atrox sup
plicium.**

nunc quoque respondisset, Scito me Christo & pietati nihil esse prælatum, iubet eum rursus quoque clauis verberari, sicut prius. Cùm verò viri statuatam potius quam virum visi essent verberare, quātum licuit cõiungere ex eo, quod esset eius animus planè inflexibilis, eo quidem relicto in custodia, recedit magistratus, & aliquot interiectis diebus ad eum reuertitur, varias artes & rationes excogitās: & nunc quidem minis & promissis, nunc autem minis & supplicijs eum reuocans ad negandam pietatem. Cùm autem idem esset Anastasius, & nec his inclinaretur, nec illis deliniretur, prioribus vinculis & plagis est traditus. Deindè cùm fuisset relaxatus à vinculis, ex altera manu suspenditur, cùm lapis grauissimi ponderis esset alligatus alteri ex pedibus. Cùm eum ergò sic pendentem & sic diuulsum duabus horis reliquisset magistratus, videretque robur ac firmitatem minimè dissolui martyri, illum quidem remittit: ad regem autè reuersus, immutabilem eius mentem significat & summam animi fortitudinem. Ipse quoque ei consulit, nè ampliùs periculum faciat in Anastasio, nec permittat vt tanta altitudo & magnitudo imperij ab vnus viri constantia videatur superata.

**Multi mar
tyres suffo
cantur.**

Hinc cùm omnè spem superandi martyris rex abiicisset, mittit post decimum quintum diem, & dictum magistratum, & quosdam alios ex subditis, vt nò solùm sanctum, sed multos quoque alios Christianos cum eo interimerent. Illi autem cùm venissent in carcerem, expellunt Christianos captiuos non pauciores, quam septuaginta, vnà cum martyre: cum quibus erant ij quoque, qui cum Anastasio Cæsareæ damnati fuerant ad custodiam, signaculij; & vinculorum fuerant ei socij: quos cùm eduxissent ex prædio Betaloës, in quo fuerat carcer ædificatus, & ad fluuium statuissent, eos singulatim diuidentes, & eorum collo funem iniicientes, & miserabiliter ante oculos martyris suffocantes, sancto in vnoquoque submergendo dicebant: Cur vis, sicut vnus ex his, violenter

ter tolli de medio, & non potius regi parere, & priorem consequi felicitatem? Ille autem cum his mentem adhibuisset, & in caelum oculos sustulisset, & Deo ingentes egisset gratias, quod iam pro ipso mortem videret esse subeundam: Deinde ad illos quoque conuersus: Ego, inquit, pro Christi mei charitate, ardentique & vehementi in eum amore, expectabam omne membrum minutatim conscindi, expectans nouam aliquam & inauditam mortem. Quoniam autem haec est ea, quam vos mihi minamini, ago tibi gratias soli Deo meo & Seruatori Christo, quod morte, quae usqueadeo vacat omni labore & molestia, quam quidem paulopost ipsa quoque attulisset natura, me voluisti emere honorem martyrij. Cum haec dixisset, & haec vltima verba praclare esset locutus, aequali morte sic quoque est consummatus.

Carnifices autem cum sacrum illud caput amputassent, vt eum esse interfectum ostenderent, ad regem deferunt, Sellarium vero, qui praerat custodiae carceris, cum esset Christianus, & sciret martyrum honorare corpora, vellet autem sancti tollere reliquias, & eas separare ab alijs, ne tantum lateret bonum, permixtum cum caeteris corporibus, prohibere carnifices. Cum filijs autem Iesdin annunciata fuisset viri consummatio, ad quam euntem Martyrem illorum pueri consequebantur, & illi seruebant, ij pecunia corrumpunt carnificum diligentiam, & vt corpus sibi liceret in loco separato deponere, non paucis emittunt pecunijs. Deinde is quoque Monachus, qui cum Martyre excesserat a Caesarea, & cum decertante ad finem usque manserat, cuius etiam saepe fecimus mentionem, cum & pueros filiorum Iesdin, & quosdam ex ijs, qui illic erant, Monachis in noctem sequentem assumpsisset, & vt martyris corpus pie & sancte componeret, venisset, (o quomodo, o Christe laudabo miraculorum tuorum magnitudinem?) inuenit canes alia quidem corpora toto ore exedentes, ab hoc autem solo se abstinentes, vt quod non subijceretur amplius legibus corporis. Iam enim erat pulchritudinis corona in manu Dei, (diuinus dixit Esaias) & diadema regni in manu Dei eius. Cum sustulisset ergo corpus Martyris, & mundis linteis, quae dedere filij Iesdin pro vltimis corporis exequijs, mundas illas & sanctas inuoluisset reliquias, in Sergij Martyris monasterio, quod ad vnum lapidem distabat a vico, deponit, decimoseptimo quidem anno imperij pij Heraclij, vicesimo autem secundo mensis Ianuarij. Is enim fuit dies, qui vidit decessum martyris.

Sequenti autem die duos ex ijs, qui erant in custodia, licuit audire haec inter se narrantes. Dicebat enim vnus alteri: Vidisti quemadmodum canes, qui heri venerunt, reliquis quidem corporibus se cupide impleuerunt, abstinerunt autem a solo corpore illius monachi: & quemadmodum postquam se alijs exatiassent, prope illud sedentes, visi sunt potius esse custodes, horis deinceps duabus neque recedentes, neque corpus tangent? Alter autem rursus excipiens orationem, Ego vero, inquit, cum vespere ex specula in domum reuerterer, videbar mihi videre stellam quandam terram tangentem, iucundum quendam & perspicuum splendorem emittentem. Spectaculi itaque nouitate obstupescens, quod scilicet non sicut aliae, sed humilius & terrae vicinius resplenderet, vado vt videam, quidnam sit illud quod apparuerat. Cum autem fui prope illum locum, illam quidem stellam videre non poteram, sed solum corpus monachi, quod iacebat super terram. Haec cum narrarent & mirarentur milites, quidam ex Christianis capitulis, qui exercitati erant in lingua Persica, qua tunc illi inter se utebantur, intellexerunt ea, quae dicebantur. Ex quibus duo quidam relaxati a custodia post interemptum regem Cosroem, vna cum multis alijs venerunt in sanctam ciuitatem, quibus quidem martyr cum vna cum eis esset in carcere, de sua consummatione, & de eorum liberatione, & de saevi persecutoris, & tyranni potius quam regis interfectione, verissimè praedixerat, sic aperte dicens: Sciat is fratres mei, me boni quidem Dei gratia cras esse consummandum: vos autem paucis post diebus liberandos, quando rex iniquissimus & sceleratissimus fuerit interemptus. Caeterum vobis, cum Deo omnino regente & ducente in sanctam fueritis reuersi ciuitatem, cura erit ad Abbatis Anastasij vos conferre monasterium, & eos nostro nomine salutare, & omnia annunciare patri meo & fratribus. Has praedictiones cum illi non solum audiuisent, sed effectum etiam vidisent consecutas, vltima mandata martyris non neglexere: sed venire ad monasterium, plura quam ipsum facientes reditum, & ita vt erant fessi ex itinere, cum suo viatico venientes in monasterium, exposuerunt omnia fraternitati.

Frater autem, cuius saepe facta est mentio, (ad eum enim ex consequentia nos

Item S. Anastasius.

Eius corpus canes non attingunt. Esa. 62.

Stella videtur ad corpus martyris.

Chosroes rex interemptus.

Honor & reuerentia eius

debetur fa-
cris reli-
quijs.

sus reducit oratio) cum corpus martyris pie, & cum eo, quo par est, martyrem honore & reuerentia deposuisset in magni Sergij monasterio: ipse quidem aliquantum temporis ibi est moratus, quemadmodum ad eum, qui misit, & fratres saluus & sine periculo perueniret, considerans. Decimo autem die, postquam depositæ fuerunt reliquæ, eò venit cum exercitu rex alius, nõ qualis is, qui prius dictus est, persecutor & religioni infestus, & in scelere eximius & planè profligatus: sed valde æquus & mansuetus, pietateque & humanitate illi planè contrarius. Quos cum lubenter vidisset monachus in externa regione, tanquam quasdam lucernas in tenebris, à cura de reditu & agritudinis onere mox respirans, & veluti animi pondere leuatus, vt qui fraternitatem & monasterium se esse propediem visurum speraret, lingua eos Græca alloquitur, ea ratione sui notitiam aperiens. Illi autem cum nouissent eum esse Christianum, quod quidem rarum est apud Persas, (hoc enim & monachorum significabat indumentum & sermo) rogârunt illum, cur illic moraretur. Cum is verò eis singulatim de beato exposuisset Anastasio, illi partim quidem desiderio martyris, partim autem monachi moti misericordia, cum virum in sua accepissent tabernacula, testiq; & mensæ socium eum deinceps fecissent, & vt decet Christianos & martyrum amantes, in eum affecti essent, eduxerunt ipsum per Armeniam. Qui cum post annum peruenisset ad monasteriũ, præfecto & fratribus iucundissimum lautumq; & magnificum exhibuit epulum, nempe de S. Anastasio narrationem, vt qui etiam attulerit monasticum illius colobium, quo indutus erat in ipsa resolutione: nec attulerit solum, sed simul etiam mira quædam narrauerit.

Rari apud
Persas Chris-
tiani.

Habitatio
monasticus pel-
lit demonem.

Dicebat enim, fuisse quendam fratrem in monasterio, in quo positæ erant reliquæ, ætate iuuenem, qui à maligno spiritu detinebatur. Cum autem præfectus à me sepe petisset colobium, & hoc simul atque accepisset, iuuenem induisset, (ò celeberrimam visitationem, ò promptissimum auxilium) statim exiit dæmonem, vt qui sicut frigus calori, vel luci tenebræ, huic martyris panno facile cessisset: in gloriam Domini nostri Iesu Christi, quem decet omnis honor & adoratio, nunc & in secula seculorum, Amen.

VITA S. BLESILLAE VIDVAE ADOLESCENTIS ROMANAE, A D. HIERONYMO AD

Paulam scripta.

Tom. 1. epis-
tola 25.

22. IANVA.
Ierem. 9.
Luc 19.

VIS dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo, non, vt Hieremias ait, vulneratos populi mei: nec vt Iesus, miseriam Hierusalem: sed plorabo sanctitatem, misericordiam, innocentiam, castitatem: plorabo omnes pariter in vnus morte defecisse virtutes? Nõ quod lugenda sit illa, quæ abijt: sed quod nobis impatientius sit dolendum, qui talem videre desuimus. Quis enim siccis oculis recordetur, viginti annorum adolescentulam tam ardentem fide crucis leuasse vexillum, vt magis amissam virginitatem, quam mariti doleret interitum? Quis sine singultibus transeat orandi instantiam, nitorem lingue, memorie renacitatem, acumen ingenij? Si Græcè loquentem audisses, Latine eam nescire putares. Si in Romanum sonum lingua se verterat, nihil omnino peregrini sermo redolebat. Iam verò, quod in Origene quoque illo Græcia tota miratur, in paucis, nõ dicam mensibus, sed diebus, ita Hebrææ linguæ vicerat difficultates, vt in discendis canendisq; psalmis cum matre contenderet. Humilitas vestium non (vt plerisque solet) tumetes animos arguebat, sed cum interiori se mente deiecerat, inter ancillarum virginum cultum dominamq; nihil medium, nisi quod in eo facilius dignoscatur, quod neglectius incedebat. Vacillabant ægrotatione gressus, & pallentem ac trementem faciem vix cololum tenue sustinebat: & tamē aut prophetam, aut Euangelium semper in manibus tenebat. Lachrymis ora complentur, singultus occupat vocem, & hæreticam linguam, viscera commota non laxant. Cum sanctum corpusculum febrium ardor excoqueret, & semianime leætulum vallaret circulus propinquorum, hæc in extrema verba mādabat: Orate Dominum Iesum, vt mihi ignoscat, quia implere non potui, quod volebam. Se- cura

Humilitas
vestium.

cura esto mi Blesilla: confidimus: probas vera quæ dicimus: Nunquam est fera conuersio. Vox hæc primum dedicata est in latrone: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23.

Postquam autem, sarcina carnis abiecta, ad suum anima reuolauit authorem, & in antiquam possessionem diu peregrinata conscendit: ex more parantur exequiæ, & nobilium ordine præeunte, aureum feretro velamen obteditur. Videbatur mihi tunc clamare de celo: Non agnosco vestes, amicus iste non est meus, hic ornatus alienus est.

Sed quid agimus? Matris prohibetur lachrymas, ipsi plangimus. Confiteor affectus meos: totus hic liber fletibus scribitur. Fleuit & Iesus Lazarum, quia amabat illum. Non est optimus consolator, quem proprii vincunt gemitus, cuius visceribus emollitis, fracta in lachrymis verba desudant. Testor mi Paula Iesum, quem Blesilla nunc sequitur: testor sanctos angelos, quorum confortio fruitur, eadem me dolorum perpeti tormenta, quæ pateris: patrem esse spiritum, nutritium charitate, & interdum dicere: Pereat dies illa, in qua natus sum. Et, Hei mihi mater, ut quid genuisti me virum, qui diceret discrimen omni terræ? Et illud: Iustus es Domine, veruntamen iudicia loquar ad te. Quid est, quod via peccatorum prosperantur? Et: Mei quoque penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelauit in peccatoribus, pacem peccatorum videns. Et dixi: Quomodo cognouit Deus, & si est scientia in excelsis? Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias. Sed rursus illud occurrit: Si narraueris sic, ecce generationem filiorum tuorum preuaricatus sum.

Nunquid & in meam mentem, non hic sæpius fluctus illidit? Quare senes impij, seculi diuitijs perfruuntur? quare adolescentia rudis, & sine peccato pueritia, immaturo flore meritur? Quid causa est, ut sæpe bimuli trimulique, & vbera materna lactentes, a demonio corripiantur, replentur lepra, morbo regio deuorentur? & e contrariò, impij, adulteri, homicidæ, sacrilegi, vegeti atque securi de sua sanitate, in Deum blasphemant: Præsertim cum iniustitia patris non redundet ad filium: & anima que peccauerit, ipsa moriatur. Aut si manet vetus illa sententia, peccata patrum in filios oportere restitui, iniquum sit, longæui patris innumera delicta in innocentem infantiam repensare. Et dixi: Ergo sine causa iustificauit cor meum, & laui inter innocentes manus meas, & factus sum flagellatus tota die? Sed cum hæc cogitarem, statim didici cum propheta: Et suscepi, ut cognoscerem, hoc labor est in conspectu meo, donec ingrediar sanctuarium Dei, & intelligam in nouissima eorum. Iudicia enim Domini abyssus multa. Et, O profundum diuitiarum sapientiae & scientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Bonus est Deus, & omnia quæ bonus facit, bona sint necessè est.

Mariti orbitas irrogatur: plago, quod accidit: sed quia sic placet Domino, æquo animo sustinebo. Vnicus raptus est filius: durum quidem, sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat. Si cæcus fuero, amici me lectio consolabitur. Si auditum quoque surdæ aures negauerint, vacabo à vitijs: nihil aliud, nisi Dominum cogitabo. Imminebit super hæc & dura pauperies, frigus, languor & nuditas: extremam expectabo mortem, & breue putabo malum, quod finis melior subsequetur. Consideremus quid ethicus ille psalmus sonet: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. Hoc non potest dicere, nisi ille, qui ad vniuersa quæ patitur, magnificat Dominum, & suo merito imputans, in aduersis de eius clementia gloriatur. Exultauerunt enim filia Iudæ in omnibus iudicijs Domini. Si Iuda confessio interpretatur, confitens autem omnis anima credentis est: necesse est, ut qui se credere dicit in Christo, in omnibus Christi iudicijs gaudeat. Sanus sum, gratias refero creatori. Languedo, & in hoc laudo Domini voluntarem. Quando enim infirmor, tunc fortis sum, & virtus spiritus in carnis infirmitate perficitur. Patitur & Apostolus aliquid, quod non vult, pro quo ter Dominum deprecatur. Sed dicitur ei: Sufficit tibi gratia mea, quia virtus in infirmitate perficitur, & ad reuelationum humilitatem superbiam, monitor quidam humanæ imbecillitatis apponitur, in similitudinem triumphantium, quibus in curru retrò comes adhebat, per singulas acclamationes ciuium, dicens: Hominem te esse memento. Cur autem durum sit, quod quædam patendum est: Et cur dolemus quenquam mortuum? Ad hoc enim nati sumus, ut maneamus æterni? Abraham, Moyses, Esaias, Petrus, Iacobus, Iohannes, Paulus electionis vas, & super omnia filius Dei, moritur: & nos indignamur, aliquem exire de corpore, qui ad hoc forsitan raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius? Placita enim erat anima eius

Iohann. 11.
Iesum nunc
sequitur Blesilla, & angelorum
confortio
fruitur.
Iob 3.

Iere. 15. 12.
Psal. 72.

Ezech. 18.
Exod. 20.

Psal. 72.

Psal. 35.

Rom. 11.

Psal. 118.

Psal. 96.

2. Cor. 12.

Ibidem.

Sap. 4.

Deo. Propter hoc properauit educere eam de media iniquitate, nè longo vitæ itinere deuijs oberraret anfractibus.

Luceatur mortuus, sed ille, quem gehenna suscipit, quem tartarus deuorat, in cuius pœnam æternus ignis æstuat. Nos, quorum exitum angelorum turba comitatur, quibus obuiam Christus occurrit: grauemur magis, si diutius in tabernaculo isto mortis habitemus. Quia quandiù hîc moramur, peregrinamur à Domino. Illa illa nos cupido teneat: Hei mihi, quia peregrinatio mea prolongata est à me, habitaui cum habitantibus Cedar, multùm peregrinata est anima mea. Si Cedar tenebræ sunt, & mundus iste sunt tenebræ, quia lux lucet in tenebris, & tenebræ eam non compræhenderunt: faucibus Blefillæ nostræ, quæ de tenebris migravit ad lucem, & inter fidei incipientis ardorem, consummati operis percepit coronam. Reuerà si seculare desiderium: & quod Deus à suis auertat, delicias vitæ huius cogitantem, mors immatura rapuisset, plangenda erat, & omni lachrymarum fonte ploranda. Nunc verò, cùm, propitio Christo, ante quatuor ferme menses, secundo quodammodo proposito se baptismo lauerit, & ita deinceps vixerit, vt calcato mundo, semper monasterium cogitaret, non vereris, nè tibi Saluator dicat: Irasceris Paula, quia tua filia, mea facta est filia? Indignaris de iudicio meo, & rebellibus lachrymis facis iniuriam possidenti? Scis enim, quid de, quid de cæteris tuis cogitem?

Cibum tibi denegas, non ieiuniorû studio, sed doloris. Non amo frugalitatem istam. Ieiunia ista aduersarij mei sunt. Nullâ animâ recipio, quæ, me nolente, separatur à corpore. Tales stulta philosophia habeat martyres, habeat Zenonem, Cleombrotum, vel Catonem. Super nullum requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietû, & trementem verba mea. Hoc est, quòd mihi monasterium promittebas? quòd habitu à matronis cæteris separato, tibi quasi religiosior videbaris? Mens ista, quæ plangit, fericorum vestium est. Interciperis & emoreris, & quasi non in meas manus ventura sis, crudelem iudicem fugis. Fugerat quondam & Ionas animosus propheta, sed in profundo maris meus fuit. Si viuentem crederes filiam, nunquam plangeres ad meliora migrâsse. Hoc est, quòd per Apostolum meum iusseram, nè pro dormientibus in similitudinem gentium tristaremini. Erubescet, ethnica cõparatione superaris. Melior diaboli ancilla, quam mea est. Illa infidelem maritum translatû fingit in cælum, tu mecum tuam filiam commemorantem, aut non credis, aut non vis.

Sed dicis: Quomodò lugere me prohibes, cùm & Iacob Ioseph in sacco fleuerit, congregatisque ad se omnibus propinquis noluerit consolari, dicens: Descendam ad filium meum lugens in infernum? Et Dauid Absalon cooperto capite planxerit, repctens: Fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis dabit, vt moriar pro te fili mi Absalon? Moyse quoque & Aaron, cæterisque sanctorum solennis sit luctus exhibitus: Perfacilis ad ista responsio est: luxisse Iacob filium, quem putabat occisum, ad quem & ipse erat ad inferos descendurus, dicens: Descendam ad filium meum lugens in infernum, quia necdùm paradisi ianuam Christus effregerat, necdùm flammeam illam rompheam & vertiginem præsidentium Cherubin, sanguis eius extinxerat. Vndè & Abraham, licet in locò refrigerij, tamen apud inferos cum Lazaro fuisse scribitur. Et Dauid iuste fleuisse filium parricidam, qui alium paruulum, postquam vt viueret impetrare non potuit, quia sciebat non peccasse, non fleuit. De Moyse verò & Aaron, quòd eis ex veteri more sit planctus exhibitus, non mirandum est, cùm & in Actis Apostolorum, iam Euangelio coruscante, Stephano fecerint Hierosolymæ fratres planctum magnum: Et vtique planctus magnus, non in plangētium exanimatione, vt tu putas, sed in pompa funeris, & exequiarum frequentia intelligendus sit. Denique de Iacob scriptura sic loquitur: Et ascendit Ioseph sepelire patrem suum, & ascenderunt cum eo omnes pueri Pharaonis, & seniores domû eius, & seniores omnis terræ Aegypti, & omnis domus Ioseph & fratres eius. Et post paululum: Et ascenderunt cum eo quadrigæ & equites, & facta sunt castra grandia nimis. Ac deinde: Et planxerunt eum planctu magno & forti nimis. Planctus iste solennis, non longas Aegyptijs imperat lachrymas, sed funeris monstrat ornatum. Iuxta quem modum Aaron quoque & Moysen fletos esse, manifestum est.

Nequeo satis scripturæ laudare mysteria, & diuinum sensum, in verbis licet simplicibus, admirari, quid sibi velit, quòd Moyses plangitur, & Iesus Naue vir sanctus, sepultus refertur, & tamen fletus esse non scribitur. Nempè illud, quòd in Moyse, id est, in lege veteri

terti sub peccato Adam omnes tenebantur elogio, & ad inferos descendentes, consequenter lachrymæ prosequantur, secundum Apostolum, qui ait: Et regnavit mors Rom. 5. ab Adam vsque ad Moysen, etiam super eos qui non peccauerunt. In Iesu vero, id est, in Euangelio, per quem paradus est apertus, mortem gaudia prosequuntur, flentesq; hodie Iudæi, & nudatis pedibus in cinere volutati, sacco incubant. Ac nè quid desit superstitioni, ex ritu vanissimo pharisæorum, primum cibum lentis accipiunt, videlicet ostendentes quali edulio primogenita perdiderint. Sed merito, quia in resurrectionem Domini non credentes, Antichristi preparantur aduentui. Nos vero, qui Christum induimus, & facti sumus, iuxta Apostolum, genus regium & sacerdotale, non debemus super mortuos contristari. Et dixit, inquit, Moyses ad Aaron & Eleazar & Ithamar filios eius, qui relictæ erant: Caput vestrum non denudabitis, & vestimenta vestra non scindetis, nè moriamini, & super omnem synagogam veniat ira. Nolite, inquit, scindere vestimenta vestra, & luctum exhibere gentilem, nè moriamini. Mors nostra, peccatum est: Et, quod forsitan crudele alicui videatur, sed fidei necessarium est, in eodem Leuitico scribitur: quomodo sacerdos magnus ad patrem, matrem fratresque, vel liberos mortuos prohibeatur accedere: nè videlicet anima Dei sacrificijs vacans, & tota in illius ministerijs occupata, aliquo impediatur affectu. Nonne alijs verbis id ipsum in Euangelio precipitur, vt non renunciet domui discipulus: vt mortuo patri non exhibeat sepulturam? Et de sanctis, inquit, non exiet, & non contaminabitur sanctificatio Dei eius, quia sanctum oleum vnctionis à Deo super eum est. Certè postquam credimus in Christum, & oleo vnctionis eius accepto, illum portamus in nobis, non debemus exire de templo, id est, de proposito Christiano: non foras egredi, incredulitati videlicet gentilium commiseri, sed esse semper intrinsecus, id est, voluntati Domini ministrare.

Hæc idcirco dicimus, nè ignorantia scripturarum autoritatem tibi præberet in luctu, & videris rationabiliter errare. Et adhuc sic loquutus sum, quasi vnâ de turbis conuenerim Christianam. Nunc vero cum sciam toti te renunciâsse mundo, & abiectis calcatisq; delicijs seculi, orationi, ieiunijs, lectioni vacare quotidie, cum ad exemplum Abrahamæ cupias exire de terra tua, & de cognatione tua, vt & Chaldæis & Mesopotamia derelictis, terram repromissionis introeas, cum omnem substantiam, aut pauperibus dilargita sis, aut filijs ante mortem mundo mortua dederis: miror te ea facere, quæ si facerent cetera, reprehensione dignæ viderentur.

Redit tibi in memoriam confabulatio eius, blanditiæ, sermo, consortium, & quod his careas, pati non potes. Ignoscimus matris lachrymis, sed modum quærimus in dolore. Si parentem cogito, non reprehendo quod plangis. Si Christianam & monacham, istis nominibus mater excluditur. Recens vulnus est, & tactus iste, quo blandior, nõ tam curat, quam exasperat. Attamen quod tempore mitigandum est, cur ratione non vincitur? Nam & Noëmi famem fugiens, in terra Moab & maritum perdidit, & filios. Et Ruth 1. cum suorum auxilio esset destituta, Ruth alienigena ab eius latere non recedit. Vide quanti meriti sit desertæ præstitisse solatiu. Ex eius semine Christus oritur. Respice Iob, Matth. 1. quanta sustinuit, & videbis te nimium delicatam, illum erectis in cælum oculis, inter Iob. 1, 2. ruinas domus, poenas vlceris, innumeras orbitates, & ad extremum vxoris insidias, inuictam tenuisse patientiam.

Scio quod responsura sis: hoc illi quasi iusto ad probationem euenisse. Et tu è duobus elige, quod velis: aut sancta es, & probaris: aut peccatrix, & iniuste quereris, minoram sustinens, quam mereris. Quid vetera replicem? Præsentia exempla sectare. Sancta Melania, nostri temporis inter Christianos vera nobilitas, cum qua tibi Dominus, mihiq; concedat in die sua habere partem, calente adhuc mariti corpusculo, & necdum humato, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed, teste Christo, non falsam. Quis illam tunc non putaret more lymphatico, sparsis crinibus, veste conscissa, lacerum pectus inuadere? Lachrymæ gutta non fluxit, stetit immobilis, & ad pedes aduoluta Christi quasi ipsum teneret, arripit. Expeditiùs, inquit, tibi seruitura sum Domine, quia tanto me onere liberasti. Sed forsitan superatur in ceteris. Quinimò qua illos mente contempserit, in vnico postea filio probat: cui omni, quam habebat, possessione concessa, ingruente iam hyeme, Hierosolymam nauigauit. Parce quæso tibi, parce filiæ cum Christo iam regnanti, parce saltem Eustochio tuæ, cuius parua adhuc ætas & rudis penè infantia, te magistrante dirigitur. Sæuit nunc diabolus, & quia vnâ cernit de tuis

liberis triumphantem, obtritum se esse condolens, querit in remanente victoriâ, quam in præeunte iam perdidit. Grandis in suos pietas, impietas in Deum est. Abraham unicum filium lætus interfecit, & tu vnam de pluribus quæreris coronatam.

Non possum sine gemitu eloqui, quod dicturus sum. Cùm de media pompa funeris, te exanimè referrent, hoc inter se populus mustrabat: Nonne illud est, quod sæpiùs dicebamus? Dolet filiam ieiunijs interfectam, quod non vel de secundo eius matrimonio tenuerit nepotes. Quousquè genus detestabile monachorum non vrbe pellitur? non lapidibus obruitur? non præcipitatur in fluctus? Matronam miserabilem seduxerunt, quæ quia monacha esse noluerit, hinc probatur, quod nulla gentiliùm ita suos vnquam fleuerit filios. Qualem putas ad istas voces Christum habuisse tristitiam? Quomodo exultasse satanam, qui nunc tuam animam eripere festinans, & pij tibi proponens doloris illecebram, dum ante oculos tuos, filia semper imago versatur, cupit matrem simul necare vitricis, & solitudinem sororis inuadere relicta. Non vt terream loquar, sed, vt mihi testis est Dominus, quasi ante tribunal eius assistens, in hæc te verba cõuenio: Detestanda sunt ista lachrymæ, plena sacrilegio, incredulitate plenissima, quæ non habent modum, quæ vsque ad viciniam mortis accedunt. Vlulas & exclamitas, & quasi quibusdam facibus accensa, quantum in te est, tu semper homicida es. Sed ad talem clemens ingreditur Iesus, & dicit: Quid ploras? Non est mortua puella, sed dormit. Irrident circumstantes. Ista infidelitas Iudæorum est. Te quoquè, si ad sepulcrum filia volueris volutari, angelus increpabit: Quid quæris viuentem cum mortuis? Quod quia Maria fecerat Magdalene, postquam vocem Domini se clamantis agnouit, ad eius prouoluta pedes, audit: Nè tetigeris me: necdum enim affcendi ad patrem meum: id est, Non mereris tangere resurgentem, quem mortuum existimas in sepulcro.

Quas nunc existimas Blessillam nostram pati cruces, quæ ferre tormenta, quod tibi Christum videat subitatum? Clamat nunc illa lugenti: Si vnquam me amasti mater, si tua vbera suxi, si tuis instituta sum monitis, nè inuideas gloria meæ: nec hoc agas, vt a nobis in perpetuum separemur. Putas me esse solam? Habeo pro te Mariam, matrem Domini. Multas hinc video, quas antè nesciebam. O quanto melior est iste comitatus, Habeo Annam, quondam in Euangelio prophetantem: & quò magis gaudeas, tantorum annorum labores, ego in tribus mensibus consequuta sum. Vnam palmam castitatis accepimus. Misereris me, quia mundum reliqui? At ego vestri fortem doleo, quos adhuc seculi carcer includit, quos quotidie in acie præstantes, nunc ira, nunc auaritia, nunc libido, nunc variorum incentiua vitiorum, pertrahunt ad ruinam. Si vis, vt mater mea sis, cura placere Christo. Non agnosco matrem, meo Domino displicentem. Loquitur illa & alia multa, quæ taceo, & pro te Dominum rogat, mihi quæ vt de eius men-

Blessilla rogat Dñm p matre, & veniã peccatorũ impetrat Hicronymo.

Blessilla cū Christo viuit in cælis.

te securus sim, veniam impetrat peccatorum: quod monui, quod hortatus sum, quod inuidiam propinquorum, vt salua esset, excepi. Itaque dum spiritus hos artus regit, dum vitæ huius fruimur comæatu, spondeo, promitto, polliceor, illam mea lingua resonabit, illi mei dedicabuntur labores, illi meum sudabit ingenium. Nulla erit pagina, quæ non Blessillam sonet: quocunquè sermonis nostri monumenta peruenerint, illa cum meis opusculis peregrinabitur: hanc in mea mente defixam legent virgines, viduæ, monachi, sacerdotes. Breuis vitæ spatium æterna memoria compensabit. quæ cum Christo viuit in cælis, in hominum quoquè ore victura est. Transibit & præfens ætas, sequentur secula post futura, quæ sine amore, sine inuidia iudicabunt. Inter Paulæ Eustochij quæ nomen media ponetur: nunquam in meis moritura est libris: audiet me semper loquentem, cum sorore, cum matre.

VITA

VITA S. EPIPHANII TICINENSIS EPISCOPI
 PL. EDITA AB ILLIVS SVCCESORE B. EVODIO

Episcopo. In exemplari MS. quod secutus sum, videntur quaedam deesse.

Itam beati Epiphaniij Ticinensis antistitis narraturus, in-
 uoco spiritum sanctum, testem actuum eius & comitem, vt
 ipsius auxilio gloriam serenissimæ conscientia, quam ei-
 dem cessit, tradam chartis victuris in seculo: vt exemplum
 præbitura virtutum, nunquàm fama moriatur. Igitur vir in-
 signis Epiphanius, caelestis militia tyrocinium sortitus, le-
 ctoris Ecclesiastici suscipit officium signo antè calitùs de-
 monstrato. Nam dum esset in crepundijs laetantis infantia,
 fulsi se eius cunabula videre quàm plurimi, vt futuræ men-
 tis claritatem lustrans eum & præcedens fulgor ostende-
 ret, secuturumque splendorem in moribus iam tunc typica
 luce signaret. Cana consilia in annis puerilibus meditabatur, & vernabat in illo præ-
 ceptis mater bonorum operum, verecundia. Accipiebat senes grauitè, iuuenes comiter,
 & coërebat iam tunc facinorosos audacter. Erat primis subiectus, prioribus sancta in-
 iungentibus obsecundans, æqualibus blandus atque officiosus, sequentibus mera cha-
 ritate communis: nulli se præferens, cum religioso cursu per caelestem tramitem omni-
 bus anteiret. Laudationis amore vacuus, cum quotidie in eo laudanda adolescerent.
 Cum res gloriæ dignas per horarum momenta cõsumeret, perire fructum gloriæ opi-
 nabatur atque mercedem, si prætulissent homines, quod soli Deo exhibebat absconditè.
 Ridebant genæ, etiam cum animus mœstitudine torpuisset: nitida simul labia com-
 mendabant dupliciter mella sermonum, necnon quocunquẽ vertisset oculos, serenita-
 tem mentis nunciabat adspèctus. Frons cereæ pulchritudinis & candoris illius, quæ
 solis passa radios, colorem traxit ab æthere. Nares in tanto naturaliter splendore forma-
 ræ, vt illas nequiret imaginibus corpora repræsentans pictor æmulari. Manus teretes,
 prolixi digiti, de quibus alienigena aliquid gauderet accipere. Staturæ proceritas de-
 cens, quæ eminentiam secuturæ dignitatis præfiguraret in membris. Erat in eodem ser-
 mo ad doctrinam congruus, fabricatus ad blanditias. Ad intercessionem iam tunc arti-
 fex, ad corripiendos singulos auctoritate plenus, ad exhortandos quosque necessario
 lepore dulcissimus. Vox sonora, succo virilis eloquentiæ condita: nec tamen agrestis,
 nec rustica, nec infracta, gradatimque à mascula soliditate deposita. Talis iam ad octa-
 tumdecimum ætatis suæ peruenit annum, in quo in secundo à Leuitis numero dedica-
 tus, senum coetibus peradiunctus est. Stupere quam plurimi, sed externi, qui mores il-
 lius cum ætatis immaturitate iungebant. Seram credebant dignitatem hanc redditam
 esse, qui nouerant.

At ille venerabilis Crispinus episcopus, fauoris nescius, pertinaci tenens districtio-
 ne censuram, & quem nunquàm nisi bona conscientia duxit ad gratiam, sic eum mul-
 cebat sensibus, vt morderet obtutum: & sub specie frontis rigida, clandestinum circa di-
 scipulum nutrebat affectum. Pascebatur alumni optabili conuersatione pater, & in
 omnibus eius actibus oculos amœnabat. In quo tamen ille subdiaconi ordine nihil am-
 plius, quàm biennio commoratus, meritorum suorum saltibus euectus exiliuit. Nec se-
 ditù intra angustias modici honoris anima est diues passa refrènnari. Festinabat ad Leui-
 ticam dignitatem conscientia, quam nunquàm vota præsumperant: exigebat conuer-
 satio, quod desideria penitus ignorabant. Turbatur suscepti honoris tyrocinio homo,
 qui iam ducem poterat implere Christianum. Singulorum pro pudore inclinabat ad-
 spèctus, quem vniuersa ciuitas quasi salutis signum aliquod attendebat. Intercà supra-
 dictus antistes omnem Ecclesiasticæ conuersationis substantiam & diuitias pauperum
 suorum in eius potestate committit, volens ante episcopatum cognoscere, qualem fu-
 turis temporibus præpararet episcopum. At ille quotidianis profectibus, etiam cupidif-
 simi in orationem genitoris vota transcendebat. Erat enim genitor eius, cum per euan-
 gelium conceptum verbi caelestis semine, foeta aluus effuderat. De pudicitia iuuenis mei
 quid loquar? In eo domum suam constituerat castitas, & continentia radices fixerat in
 profundis. Virum se esse, nisi per patientiã laboris, ignorabat. Carnem habere, nisi cum

25. JANUAR.

Fit Lector.
 Eius cunæ
 fulgent.

Eius vere-
 cundia.

Contemptio
 laudis.

Forma cor-
 poris.

Vox.

Fit subdia-
 conus.

Fit Diaconus.

Eius castitas
 insignis.

mōriturum se meminerat, nesciebat. Vtebatur lectiōe pro requie, librorum venerabilium pro blandimentis instrumēta suscipiens: & nē crederetur tramitem verborum celeritate transuolasse, pingebat a cōtibus suis paginam, quam legisset. Si propheta fuisset in manibus, prophetantem videres amisso codice lectorem. Si testamenti veteris recensuisset volumina, Moysi dignus æmulator incedebat taliter, ac si illū Israëlitica per desertum agmina sequerentur. Si Apostolicorum lac verborum, & mel Dominicæ passionis, feueritatem legis condiens, scriptura index reuelasset, cōtinuò ex ore ipsius dulciora fauis verba fluxerunt. Postremò quod libri docuissent, vita signabatur.

Domum taliter regebat Ecclesiæ, vt nec profusione immoderata commissam pecuniam exhauriret, nec odia sordium pietate cōtraheret. Intercessionum etiam tunc certamina præludebat. Nam vbicumque pro remedijs miserorum episcopi mittebatur inperio, tanta exigebat beneficium arte supplicandi, vt sentirent sibi in causis profuisse quàm plurimi, ipsum, per seipsum non venisse. Augebatur circa cum per singulos dies popularis affectus, & magnis successibus cumulabatur amor, qui ex iudicio descendebat. Desiderabatur in eo sacerdotiū, cum nemo nutritoris eius optaret interitum. Postquam tamē in ualida senectus, & semper de infirmitatibus querula, venerabilem virum Crispinum pōtificem occupauit, istius sustenabatur manibus, in huius nitens erigebatur amplexus, cuius ministerio quicquid oprâset fieri, ante iussione videbat impletum, Præsentiant enim bonæ mentes eorū desideria, quibus cum integritate famulantur.

Aliquantis verò diebus emensis, morbo regio peresus, lucem seculi nostri superna habitatione commutauit. Extemplò istorum bonorum omnium in istum cōsensus adducitur, magnus ilicò in tota vrbe concursus: rapitur à lamentatione funebri in gaudiū populi consecrandus antistes. Tantùm magis surgebat in eo dilectio cunctorum, quantum in multitudine magna solus erat, qui se vocitaret indignū. Exultat mundus de sanctæ ordinationis insignibus. Extraneorum habitatores urbium tanto se tripudio iactabant, quasi ipsi propriè profuturum, infula sacerdotalis exciperet. Exa cto ergò dedicationis suæ tempore, conuocatisq; vniuersis presbyteris ac ministris, talibus eos in-

struxit ac cōfortauit alloquijs: *Quauis me, fratres charissimi, inter primordia immatura titubantem, iudicij vestri & susceptæ dignitatis oppresserit pondus, memini tamen, quàm magna vestræ gratiæ debeam, cui maxima contulistis: & licet vobis parendi magis quàm iubendi habuerim voluntatē, mutauit tamen per officium personam, seruiendi animū non omisi. Estote pacifici, estote vnanimēs, onus meū mecum diuidite. Fit enim ad portandum facilis sarcina, quam multorū colla sufferat. Meam vobis cōmunionem seruandā cum omni humilitate polliceor, neq; futurū esse quenquam, qui me nisi cum Deo meo possit offendere. Et nē iniuriosum putetis, qui grandæuos & presbyteros de continētia & integritate seruandā puer appellat: cōuersatio, nō anni, aut adolescentiam aperit, aut senectā. Speculamini meæ cōuersationis itinera: & si indignū aliquid cognoscitis, coercete. Nemo ecclesiæ principem admonere timeat, si probat errantem. His ita dictis, conticuit. Surrexerūt omnes, & cōsona quique, ex meditatione pristina, sub momentanea tamen voce, dixerūt: Aue pōtifex singularis: optimū te tua restatur alloquia, Crescis sanctis meritis apud conscientiam nostram, & aperiris luce operū suprā quàm porrigebatur opinio. Quibus breuiter perstrictis, suscepto omnes munere discesserunt.*

Mox per vniuersum mundum sanctam illius conuersationem illa, quæ licet in gloriosis tardior solet esse, fama non tacuit, sed ad aures Recimeris, qui tunc secundus ab Anthemio principe habitus, Rempublicam gubernabat, detulit. Nam Imperatore Romæ posito, seminarium iecit scandali illa quæ dominantes sequestrat, inuidia, & par dignitas, causa discedit: Et lis ipsa, circumstantium cōsilio nutrebat. Nutabat status periclitantis Italiæ, & affligebatur ipsis discriminibus grauius, dum expectabat futura discrimina. *Quid plura?* Mulcetur Recimer, & velle se reparare concordiam, permotus multorum fletibus, pollicetur. Sed quis, ait, potissimū huius legationis pondus accipiet? Tunc omnes vno ore responderūt: Nobis est persona, nupèr ad sacerdotium Ticinensis vrbs adscita, cui est vultus vitæ similis, quem venerari possit quicumque, si est catholicus & Romanus: amare certè, si videre mereatur, & Græculus. Iam si ad sermonem eius veniamus, nunquàm sic diras aspides verborum digitis, incantator Thesallus violentis poterit euocare carminibus, quomodò ille effectum petitionis suæ etiam à negaturis extorquet. Pendet in arbitrio eius, cum loqui cœperit, sententia audientis.

Tunc

Vide Nice.
Hist. Eccle.
lib. 15, ca. 11.

Populi erga
cum studiū
& amor.

Inuitus fit
episcopus.

Oratio eius
ad Clerum.

Tunc Patritius Recimer irā respondit: Detulit ad me hunc hominem fama gloriosum, & in hoc admirationi magis mihi est, quod omnes habeat laudatores. Ite ergo, & rogare hominē Dei, ut ambulet: iungite etiam meas preces. Egressi de concilio, statim Ticinum petunt, causam narrant, fuis, ut istum laborem susciperet, B. Epiphanius rogatur lacrymis. Qui nē extenuaret beneficium, si filios diutina supplicatione torqueret, antecessit desideria postulantium. Quos tamen taliter allocutus est: Quanuis tantæ rei necessitas probatissimæ personæ pondus inquirat, & titubet sub graui fasce portitor immaturus: affectum tamen, quem debeo, patriæ non negabo. Quibus breuiter narratis, quomodo erat loquendi parcus, ad Recimerem patritium perrexit: A quo simul visus & electus est.

Mandato igitur sibi legationis ordine, Romam petijt: perfertur ad principem Anthemium, studio legationis episcopum venisse Liguriæ hominem, quem nullus possit, etiam diues eloquio, sufficienter exponere. Dicit Anthemius: Tales dirigit, qui supplicatione expugnent, quos ille laceffit iniurijs. Perducite tamen hominem: qui si possibilia precatur, admittam: si difficilia, supplicabo, nē excusationem meam grauetur accipere. Dubito tamen, an Recimer apud me, quod poscit, obtineat: quem scio in conditionibus proponendis, rationis terminum non tenere. Sed veniat directus antistes, & laudatam iam pridem præsentet effigiem. At venerabilis & seculis omnibus probatus pontifex, posteaquam introgressus est, tali narratione incipiens, ianuā oris referat: Summa cælestis Domini, venerande princeps, est ordinatione dispositum, ut cui tantæ Reip. cura mandabatur, per catholicæ fidei dogma Deum & authorem & amatorem pietatis agnosceret, per quem bellorum furorem pacis armis cōstringunt, & calcans colla superbæ, concordia superat, quod fortitudo non præualeat. Sic nanque Dauid prædicabilem parcendi magis inimico animus reddidit, quàm intentio vindicandi. Sic perfecti seculorum reges & domini, supplicantibus indulgere cælesti arte didicerunt. Supernæ nanque dominationis instar possidet, qui imperium suum pietate sublimat. Hoc itaque Italia nostra freta iudicio, vel Recimer patritius, paruitatem meam oratum direxit, indubitanter conijciens, quod pacem Romanus Deo munus tribuat, quam precatur & Barbarus. Erit enim vestris propriè profuturus triumphus annalibus, si sine sanguine viceritis. Simul nescio, quæ species fortior possit esse bellorum, quàm dimicare contra iracundiam, & fortissimi Getæ pudorem onerare beneficijs. Grauius enim percellitur, si postulata impetret, quem puduit hætenus supplicare. Cogitate, quia benè causæ suæ ordinem dirigit, qui pacem prius obtulerit. Hætenus admirandus pontifex profectus, loquendi finem fecit.

Tunc princeps erigens oculos, ita orsus est: Quanuis inexplicabilis mihi, sancte antistes, aduersus Recimerem causâ doloris sit, & nihil profuerit eum fuisse donatum maximis à nobis beneficijs, quem etiam (quod non sine pudore & regni & sanguinis nostri dicendum est) in familiæ stemma copulauius, dum indulsumus amore Reipublicæ, quod videretur ad nostrorum odiū pertinere: Nesciuimus parcere sanguini nostro, dum seruamus alienum. Benè tamen apud nos compertum est, perire Imperatori laudem suæ virtutis, qui pro aliorum cautela non metuit. Sed ut tuæ venerationi ad liquidum conatus illius aperiamus, quoties à nobis maioribus donis cumulatus est, toties grauior inimicus apparuit. Postremò etiam, vbi nocere non potuit, nocendi tamen fomenta suggestit. Huic nos pacem dabimus, hunc intestinum sub indumento amicitiarum inimicum sustinebimus, quem ad fœdus concordie nec affinitatis vincula tenuerunt? Grandis cautio est, aduersarij animum cognouisse. Postremò, si solitæ calliditatis astutia etiā te fefellerit, certamenq; iam vulneratus assumat, me tamen statumq; Reipublice tuis committo & commendo manibus, & gratiam, quam supplicanti & profuso per se Recimeri negare disposuerā, per te primus exhibeo. Quis tibi enim excusare præsumat beneficium postulanti, cui oportuerat ante preces offerri? Hæc Imperator.

At venerabilis sacerdos, Gratias, inquit, omnipotenti Deo, qui pacem suam principis menti inseruit, quem ad instar superni dominatūs vicarium potestatis suæ voluit esse mortalibus. Quibus breuiter narratis, discessit, festinans ad Liguriam reuerti, quoniam resurrectionis Dominicæ tempus instabat, per quod maceratis ieiuniorum cruce corporibus, carne frigida, spiritus hilaris recalesceret, dum à redemptore nostro, moriendo mors vincitur, & fidelis spei cibus anima saginatur.

Suscipit legationem ad Imperatorem.

Oratio ad Anthemium.
1. Reg. 24.

Accusatur grauius Recimer.

Imperator ei ignoscit.

Inuist loca
sacra.

De Tholosanis partibus aliquando regressus, singula sanctorum habitationum loca visitabat, unde singulos vitæ flosculos decerpit ex omnibus, quos in se boni germinis fomes infereret, & ad maturitatis tempus grauida pomis caelestibus arbor adduceret. Crescente laudum cumulo, in eo humilitas pariter sentiebat augmentum. Igitur dum talibus se disciplinis & laboribus Christi & Dei nostri operarius exercebat, ecce ille quietis nescius, & scelerum patrorum inimicus, magna dolorum incrementa cōglutinat, & inquit, quibus virum integerrimum passionibus lacefferet. In eiusdem anni periculo, summa demonum turba de obsessis coeperunt clamare corporibus, flagris se & cruciatibus nimis ut fugerent, sacerdote Epiphanio imperante, compelli. Quos ille, modica cum fletu oratione profusa, ad extrema terrarum confinia transmittabat, ac diuersis vocibus eiulantes, meritorum suorum vrgebat imperio. Sed cum talia iugiter per Christi gratiā faceret, nihil sibi de præsumptionum statibus assuebat. Tollit enim illis boni meriti potentiam, quibus supercilium fiducia benignitatis attulerit.

Profligat
dæmones.

Corpus ex
anime mi-
re splendet.

Feliciter
migrat &
vita.

Sed quid frustra gestio singulorum species laborum eius vel formas eloqui, dum quod non explicat possibilitas, præsumit affectus, datque terminum latiora opinantibus sermonis angustia. Cum autem beatissimus cerneret pontifex, sarcina carnis abiecta, maturius se ad purum ætheris euolare fulgorem, lato animo ac vultu sereno, hymnis & canticis resonans, ad sedem suam caelestis anima remeabat. Illud itaque, silentio præterire non debeo, quod eius sanctæ reliquæ usque in diem tertium, quo cum summa veneratione reconditæ dinoscuntur, tanto lumine ac decore vestitæ cunctorum visæ sunt oculis, ut splendorem vitæ vultus signaret defuncti, & depositam gloriam iam tunc percepisse gloriosum vas crederetur, in quo verè fuit thesaurus magni regis inclusus. Quæ fuerunt ibi flumina lachrymarum, qui planctus, silebo, nè post annosa curricula, nouellum dolorem scriptor incutiam. Sed quæso iam temperemus à ludibus, contractam tristitia resoluamus frontem. Excelsa cum Deo possidet, cuius obitum moremus in terris. Intellego, quod nunquam ad flentem flens benè veniat consolator. Hæc sancto patri & doctori peritissimo, idoneus affectu, non scientia impendi, ut aliquos de conuersatione eius flosculos relegerem, ut est longum iter agentibus in vsu positum, qui non omnes obuios consalutant. Tu mihi anima prepotens apud redemptorem tribue, ut pectore liber, & cura vacuus, munda tibi, sicut debentur, præconia mundus exoluam. Haecenus Euodius.

Anima eius
prepotens
nunc apud
Deum.

CERTAMEN SANCTI PATRIS NOSTRI CLEMENTIS ANCYRANI EPISCOPI ET MAR-

tyris, auctore Simeone Metaphraste.

IANVAR. 23.

Patria Cle-
mentis,

Parentes.

OST ducentessimum & quinquagesimum annum Domini nostri Iesu Christi, anno duodecimo Valeriani Imperatoris, Consulibus ipso Valeriano & Luciano, ille verè magnus & admirabilis Clemens, Ancyra Galatarum prouincia, tanquam egregius aliquis palmes, multis boni spiritus botris erat omni ex parte plenus. Ea enim cum ipsum tulisset, & multis etiam alijs ciuitatibus misisset præclarum exemplar martyrij, ipsa quoque collegit pulchros fructus consummationis. Erat autem genere insignis, ex nobili quidem & alto deductus sanguine. Erat enim ei pater

& mater, hæc quidem ex ambobus parentibus claris & fidelibus: ille autem in religione à Sophia fidei valde dissidens, & gentili deditus stultitiæ. Nam cum eam haberet vitæ sociam & habitationis, multa semper dicens & faciens, conabatur eam facere sociam religionis. Ea autem cum animi magnitudine maritum superaret, hoc maiori studio contendebat, ut si qua ratione fieri posset, eum deduceret ad veram pietatem. Sed ille quidem dormiens in profundis erroris tenebris, erat sua sponte malus, & recusabat adspicere magnam lucem veritatis. Quocirca sic quoque miser duplici morte moritur, nempe carnis & animæ: Solus autem vxori filius, hic Clemens admirabilis, ex ipso relinquitur, adhuc infans, & quem mater suis tenebat vlnis, & eius alebatur vberibus.

Cum